

KEMAL TAHİR

AŞK ÇETESİ

Kemal Tahir
(1910-1973)

Kemal Tahir İstanbul'da doğdu. Gazihasanpaşa Rüştiyesi'ni bitirip girdiği Galatasaray Lisesi'nin ikinci sınıfından ayrılarak öğrenimini yarıda bıraktı. Avukat katipliği, ambar muhasipliği, gazetecilik gibi işlerde çalıştı. 1938'de, Nâzım Hikmet'le birlikte yargılandığı Donanma Komutanlığı Mahkemesi'nde on beş yıl hapse mahkum edildi. On iki yıl Çankırı, Çorum, Kırşehir, Malatya cezaevlerinde yattıktan sonra, 1950'de Genel Af Yasası uyarınca geri kalan cezası bağışlandı. 1955'ten sonra yayımlamaya başladığı romanlarıyla edebiyatımızın önde gelen yazarları arasına katıldığı gibi, tarih konusundaki görüşleriyle de düşün hayatımızı etkiledi. 21 Nisan 1973'te, bir kalp krizi sonucunda İstanbul'da öldü.

Aşk Çetesi

Kemal Tahir

İthaki Yayınları 384

Yayın Koordinatörü: *Tuğçe Nida Sevin*

Yayına Hazırlayan: *Sevengül Sönmez*

Son Okuma: *Selçuk Aylar*

Kapak Uygulama: *Şükrü Karakoç*

Grafik Uygulama: *Özge Boz*

1. Baskı, Nisan 2016, İstanbul

ISBN: 978-605-375-544-9

Sertifika No: 11407

© **Kemal Tahir, 1937**

© **İthaki, 2016**

Bu kitabın telif hakkı Kemal Tahir Vakfı temsilcisi ONK Ajans Ltd. Şti.'den alınmıştır.

Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

İthaki™ Penguen Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. Ltd. Şti.'nin yan kuruluşudur.

Bahariye Cad. Dr. İhsan Ünlüer Sok. Ersoy Apt. A Blok No: 16/15

Kadıköy - İstanbul

Tel: (0216) 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34

editor@ithaki.com.tr – www.ithaki.com.tr – www.ilknokta.com

Kemal Tahir

AŞK ÇETESİ

“Aşk Çetesi”nin Üyeleri Çiftçi Olma Yolunda...

Türk edebiyatının şüphesiz en çok tartışılan ve en çok eser veren yazarlarından Kemal Tahir için, 1931 yılında *İçtihat Dergisi*'nde yayımlanan ilk şiirinden ve 1933'te *Geçit Dergisi*'ndeki ilk yazısından sonra ölüncüye kadar aralıksız yazmış demek yanlış olmayacaktır. Geçimini, yazmak dışında başka bir biçimde temin etmek istemeyen yazarın, edebi kimliğini oluşturan eserleri dışında, geçinmek için yazdığı tefrika romanları ve öyküleri, Mike Hammer'den yaptığı çevirileri, –bu nedenle– farklı bir kategoride değerlendirmek gerekmektedir.

Aşk Çetesi, Kemal Tahir'in 8 Mayıs-31 Temmuz 1937 tarihlerinde *Karikatür Dergisi*'nde yayımladığı tefrika romanlardan biridir. *Aşk Çetesi*, yazarın, tefrika romanları içinde kendi adını kullandığı tek roman olması bakımından dikkat çekicidir. Bunun nedenini açıklamak kolay olmasa da yazarın, bu romanını –her ne kadar Kemal Tahir romancılığı içinde bir yer edinemeyecekse de– beğendiğini ve kendi adıyla yayımlamaya değer bulduğunu düşünmekteyim.

Romanın kahramanları Şair Keramet Eşkin ve Ressam Zeki Çizer, yetenekli ve gelecekte büyük sanatçılar olmaya aday iki gençtir. Yoksul denebilecek bir hayat sürdürmektedirler. Şair Keramet Eşkin, para kazanmak için öğretmenlik yapmaktan olabildiğince kaçınmıştır, yılda bir şiir kitabı yayımlayarak elde ettiği gelire geçinmeye çalışmaktadır. O, Ressam Zeki Çizer'e göre biraz daha şanslıdır çünkü yaşamını babası ve teyzesinin evinde sürdürmektedir. Birbirinin aynı geçen günler, Keramet Eşkin'in bir paşa kızı olan Semiha'ya âşık olmasıyla hızla değişir. Giderek tutkulu bir hal alan bu aşk karşısında ne yapacaklarını bilemeyen arkadaşları, Keramet'i de Semiha'yı da kaçırarak bir “Aşk Çetesi” kurarlar. Bunun yanı sıra Keramet Eşkin ve Zeki Çizer, Keramet'in ailesinden para koparmanın yollarını ararken, bir define planı çizip onları kandırması, aileden aldıkları parayla Keramet'in amcasının İzmir'deki Kuşuçmaz Çiftliği'ne doğru yola çıkmışlardır. Çiftlikte geçirdikleri rahat ve huzurlu günlerde İstanbul'dan uzakta, yeni hayat kurma hayali giderek belirginleşir; bir yandan bu hayali kurmaya başlarlar ama bir yandan da İstanbul'a dönmek, aileye çekidüzen vermek, nişan yapmak gibi işler de Keramet Eşkin'i beklemektedir.

Basit kurgusu ve anlatımı, aşk üzerine derinlikli olmayan söylemi ve mizahi yapısıyla *Aşk Çetesi*, popüler romanın bütün unsurlarını barındırmaktadır. Olayların art arda sıralanışı, mantıklı bir dizilişin parçası olsa da her şeyin bu kadar kolaylıkla çözülmesi, romanın başında her şeyden ümidini yitirmiş iki gencin, etrafındaki herkesin hayatını değiştirecek kadar mutlu bir yaşama kavuşmaları, masalları anımsatacak bir romantizm barındırmaktadır. Bence özellikle bu mutlu son, *Aşk Çetesi*'ni popüler roman olarak değerlendirmeyi zorunlu kılmaktadır.

Cumhuriyet'in ilk on yıllarında –1937– yazılan *Aşk Çetesi*'nde roman kahramanlarının züppece olmayan ancak yine de Avrupalı denebilecek bir yaşam sürdürdükleri, Türkçe sözcüklerin arasına Türkçeleştirerek katıverdikleri Fransızca sözcükler (pan yapmak, paröl donör, bon peyyör gibi) hemen göze çarpmaktadır. Her iki kahraman da buralı değildir sanki. Gerek düşünceleri, gerek tepkileri biraz yabancı, hatta biraz ayrıksıdır. Onların bu yabancılıklarında Avrupa'ya gidip memleketlerini yabancılayan insanlara benzeyen bir yan vardır.

Romanın kadın kahramanı Semiha ise Kemal Tahir'in öykülerinden (*Dutlar Yetişmedi*'nin içindeki Maceraperest öyküsü) birinde de rastladığım maceraperest bir tiptir. Şair Keramet'in yazdığı aşk mektuplarıyla değil de Şoför Necati'nin yazdığı tehdit mektubuyla heyecanlanan, kaçırıldığında

başına geleceklerden pek o kadar da korkmayan Semiha, macera romanlarından fırlamış gibidir.

Aşk Çetesi'ni sıradan popüler aşk romanlarından ayıran ve onu Kemal Tahir'in romanı yapan kimi özelliklerinden de söz etmem gerekte: Genç sanatçıların hayat karşısında takındıkları tavır, Kemal Tahir'in yaşamından izler taşımaktadır. Şair Keramet Eşkin de Kemal Tahir gibi yazmak dışında başka hiçbir iş yapmak istememiştir. Öte yandan, bir çiftlikte yeni bir hayat kurma hayalinin, Servet-i Fünuncuların başlangıçta Yeni Zelanda'ya kaçma –oraya gidemeyince– Hüseyin Siret'in Manisa'daki çiftliğine yerleşme hayaline benzediğini söylemek yanlış bir saptama olmayacaktır. Bu hayal, *Aşk Çetesi*'nde biraz daha basit bir nedenle ortaya çıkmışsa da, bu hayali, hem roman kahramanlarının hem de yazarın bilinçaltındaki kaçış isteği olarak okumak ve değerlendirmek mümkündür.

Yine romanın sonunda, Şair Keramet ve Ressam Zeki ile birlikte çiftliğe yerleşmeye karar veren *Aşk Çetesi*'nin kurucusu Şoför Necati'nin çiftliğe vardıklarında söylediği sözler dikkate değerdir. *“Necati, insanı sakın fakat çalışkan yapan bu manzaraya bakarak her zamanki neşesi ve kalenderliği ile haykırdı: — Toprak ana, dayan! Seninle kavgamız var. Definelerini yağma etmek için biz toprak adamları, hücumu geçiyoruz. Ve çiftliğin avlusunda yepyeni ve taptaze duran traktöre dönerek güldü: — Değil mi yoldaş ?”*

Kolay yoldan zengin olma hayalleri kuran biraz züppe biraz Avrupalı, özünde iyi niyetli ve dürüst gençlerin definecilikten toprak adamlığına dönüşen hayat hikayelerini, son derece basit bir kurguyla anlatan Kemal Tahir, kimliğini romanın içine ustaca gizlemeyi başarmıştır. Popüler roman olarak Kemal Tahir külliyyatının bir parçası olarak değerlendiremeyeceğimiz *Aşk Çetesi*'ni bu özelliği ile yine de ayrı bir yerde tutmak gerektiğini düşünmekteyim.

Aşk Çetesi'nin bugünün okurları için kolay anlaşılamayacağını düşündüğüm bazı sözcükleri romanın sonundaki “Küçük Sözlük”te açıklanmıştır.

Sevengül Sönmez
Cihangir, 28 Ağustos 2005

AŞK ÇETESİ

**NeŐeli İnsanlara Mahsus
AŞk Romanı**

Bir Dâhi ve Açlık

Açtı, ama nasıl? Domuzuna.

Açlık, geveze bir arkadaştır. Aç adam dehşetli düşünür. Dehşetli karar verir. Fakat canına tak demeyince, bir şeyler beceremez.

İşte Zeki Çizer, Beyazıt'tan türbeye doğru yürüyorken, hem düşünüyor, hem de içinden söyleniyordu:

“Şimdi bir güzel bayana rastlasam, otomobilinde giderken beni görse. Olur ya kadındır, birdenbire sevse... Ateş-i aşkımdan yansa, tutuşsa, divane olsa.

Ama öyle cebi deliklerden olmasa, mal, mülk, han, hamam, apartman sahibi cinsinden bir güzel bayan. Düşse peşime. Yalvardıkça yüz vermesem, üstüme düştükçe naz etsem. Nihayet kesenin ağzını açsa, giyinip kuşansam... Bir Avrupa seyahati... Luvr Müzesi...”

Tahayyülâtın burasında karnı guruldadı.

Açlık, egoisttir. Dostlarının kendisinden başkasıyla meşgul olmasına tahammül edemez.

İşte Zeki Çizer'in midesine midesine vuruyor, dirseği boş böğrüne boş böğrüne yallah ediyor muştayı. Üstadın içi ezim ezim ezilirken kulağına haykırıyor:

“Hülyayı geç bir kalem dostum! Madem ki bir susamlı simit uyduramıyoruz, terkos çeşmesine bakalım. Realiteye inelim. Unutma. İki su, bir ekmek yerini tutar. Hele kemeri de sıkıştırdın mı, biraz ferahlarız.

Zaten benim zorum sen geberinceye kadardır, ondan sonra sen sağ (!) ben selâmet.”

Zeki, midesinden gelen bu sese hak verdi. Etrafına bakındı. Çemberlitaş'ın dibindeki terkos çeşmesini gördü.

Yanaştı, bir elini üstündeki topuza kinle bastı. Diğer elini çukurlaştırarak gürül gürül akan suyun altına tuttu, kana kana içti.

Ve lastik kemerini bir parça daha sıkıştırırken:

“Doğru,” diye mırıldandı, “iki su, bir ekmek yerini tutuyor. Kemeri sıkıştırmak da çerezi olacak. Aç gezmek aptallık doğrusu.”

Kendini Divanyolu'ndan aşağı koyverdi. Niyeti, Gülhane Parkı'na kadar uzanmak. Allah'a şükür hava iyi. Denize karşı bir kanapeye oturacak, bol hava, ılık güneş ve tabiatın güzelliklerini tadarak gününü gün edecek.

İki Dâhi ve Aşk

Sultanahmet'ten geçerken karşı taraftan doğru ismini çağırdıklarını duydu. İçi cız etti. Ses, Şair Keramet Eşkin'in sesi. Adımlarını sıklaştırırken homurdandı:

“Eyvah, oğlan yine muhakkak bir halt karıştırmıştır. El âlemin dükkânına on parasız dalıp tıka basa karnını mı doyurdu acaba? Şüphesiz öyledir. Bir ahbap geçsin diye beklemiştir. Aman savuş. Senin derdin sana yetiyor, görmemezlikten, duymamazlıktan gel.”

Fakat her zaman tedbir takdire uyar mı? İşte o adımlarını sıklaştırdıkça şairin feryadı artıyor. Aman bre! Sakın arkasından koşmaya başlamasın. Öyle ya, Zeki korktuğuna uğruyor. İşte üstadın küt küt ayak sesleri. İşte:

“Dur Zekiciğim, vallahi benim, yabancı yok. Kaçma!” diye teminat verişleri.

Çarnaçar döndü.

“Vay sevgili kardeşim sen misin? Hayrola,” diye söze girişti.

“Bu ne dalgınlık monşer. Paröl donör gırtlığım paralandı.”

“Bir acele işim var da...”

“Yo! Dünyada olmaz. İmkânı yok salıvermem.”

Ve kolunu koluna geçirerek devam etti:

“Gel şurada birkaç tek atalım. Bugün bendensin. İçmek sanatkârlar için zarurettir be birader.”

Zeki Çizer'in yüreğine su serpilmeye başlamıştı. Fakat ihtiyatı elden bırakmadan sordu:

“Demek para tutuyorsun?”

Şair, ressamı basık bir köfteci dükkânına doğru sürüklerken gururla izahat verdi:

“Eh, oldukça! Son kitabımdan yedi tane satılmış. Bugün otuz beş kuruştan parasını aldım.”

“Gözün aydın.”

Adeta karanlık ve adeta pis dükkânda karşılıklı oturdular.

Keramet kumandayı bastırdı:

“Üstada çatal ihsan et Zeynel Ağa. Bir de bardak yetişir, su istemez, su istemez, susuz içer o. Hani köfteler? Hani çırak buz alacaktı?”

Mavimtırak, yapışkan bir dumanla dolu ocağın önünden Zeynel Ağa başını çevirmeden cevap verdi:

“Şimdi bayım, şimdi!”

Şair, fasulye piyazı ile marul salatasını, soğumuş üç köfteyi misafirine doğru sürdü. Sonra oturduğu peykenin altına eğilerek yarım kiloluk bir şişe çıkardı. Ressamın önüne getirilen su bardağını silme doldurdu.

“Haydi başla,” dedi, “şerefine.”

“Şerefine şairim!”

Yudumlar sıklaştıkça açılmaya başladılar. Keramet Eşkin sordu:

“Böyle dalgın dalgın nereden gelip nereye gidiyordun?”

“Sorma, Keramet, hiç sorma! İşlerim berbat.”

“Etme yahu.”

“Etmesi bu. Bilmiyor gibi söylüyorsun! Resim metelik etmiyor.”

“Orası öyle. Sanki resim metelik etmiyor da, şiir ediyor mu?”

“Geri memleket.”

“Cahil millet.”

“Anlamıyorlar.”

“Kırk sene çalışsalar anlayamazlar.”

“Vallahi deli olacağım Kerametçiğim. Ben bu memlekette, bu insanlar içinde doğup büyümemiş olsam, dünyada Kübik resime tapmayan bir ferdin mevcut olabileceğini tasavvur edemezdim.”

“Kübik resmi bir kalem geç üstat, haydi onu anlamak büyük bir kültür işidir. Ya bizim şiirler?”

Keramet, teyzesinden kopardığı paralarla her sene bir kitap çıkarıyordu. Darülfünun’un Edebiyat Fakültesi’ni bitirdikten sonra edebiyat hocalığını büyük şair ruhuna yakıştıramamış, ‘Kalemimle yaşayacağım!’ diyerek matbuat âlemine atılmıştı. O gün bu gündür, dört sene geçtiği halde kalemi hâlâ yerinde sayıyor, büyük şaire zırnık kazandırmıyordu. Dört kitaptan aldığı para bir kitaba harcadığı paranın onda birini tutmamıştı.

Bir aralık, yine teyzesini kandırarak kapağı Paris’e atmış, teyze hanım paranın arkasını kesince ters yüzüne geri dönmüştü.

Laf arasında sarf ettiği Fransızca kelimeler, işte bu Paris seyahatinden kalma yadigârlardı.

Zaten Türkçesi de pek kuvvetli sayılmazdı üstadın.

İptidaiyi bir Alman mektebinde, ortayı bir Amerikan kolejinde, liseyi dersiniz kapılarını çoktan kapatmış bir hususî mektepte okumuştı.

İki yıllık Darülfünun tahsili ise büsbütün içler acısı.

İmtihan günleri müstesna, fakülteye uğramamış, geriye kalan zamanın yarısını kahvede, yarısını kızların peşinde geçirmişti.

Biz edebiyatçıyız diye, okumak, tetkik etmek külfetini de bir yana bırakmıştı.

“Madem ki böyle hissediyorum. Hakikat budur!” deyip gidiyordu.

Fakat yazdığı şiirler yamandı ha! Garazkârlar diledikleri kadar manasız, saçma, hezeyan desinler, her biri erbabına cevahir mi cevahirdi.

Dört ciltlik âsârında, sade dört mefhum vardı: Karanlık, ölmek arzusu, ıstırap ve kavga.

Lakin bu dört mefhuma bakarak, üstadı, kendini kapıp koyuvermiş, dünyadan elini eteğini çekmiş dervişandan sanmayın.

Hazretin bütün ömrü ışıklı pastahanelerde, dans salonlarında, barlarda geçiyordu.

Gardırop parasını bir ahbaptan koparınca, bedava elde ettiği çaylı dans biletlerini dünyada boş geçirmez, iki eli kanda olsa balolara damlardı.

Hele aklına sabahlamak esmeye görsün. Üşenmeden eve koşar, gece yarısından sonra jiletle mükemmel tıraş olup perdahlanır, pastahaneye yan gelerek sarhoş bar kızlarına şairane laf atar, âşıkane göz süzerdi.

Âşık olmadığı zaman hemen hemen yok gibi idi. Aşkı akrostişle başlar, ihanet görmekle nihayetlenirdi.

Kadınlar hakkındaki felsefesi emsalsizdi:

“Bu mahluklar,” derdi, “akrostişe biterler ve ihanet etmeden yaşayamazlar.”

Halbuki Zeki Çizer’in hayatı Keramet’in hayatından biraz farklıca idi.

O da şair gibi eserinden on para kazanmamıştı. Fakat ressamın ihtiyar zengin teyzesi olmadığı için ister istemez bir iş tutmuş, Beyoğlu'nda dans mekteplerinden birinde dans hocası olmaya başlamıştı.

İlk zamanlarda yeni dans öğrenmek isteyenler bugünkü gibi yırtılmamışlardı. Dansı iyice öğrenmeden kadınları ayağa kaldıramıyorlardı. Fakat gel zaman, git zaman, dünya değişmiş, herkes dans hocasına vereceği para ile bir sevgili idare etmek ve dansı ondan öğrenmek usulünü keşfetmişti. Bundan dolayı önce iyi giden işleri bozulmuş, üstat sekiz aydır pansiyon kirasını veremez, hatta karnını doyuramaz hale gelmişti.

Uzun boylu anlatmaya ne hacet. İkisi de yeni neslin her adımda rastladığımız büyük, fakat meteliksiz, dâhi fakat serseri üstatlarındandır.

Bardakları arka arkaya tokuşturuyorlar, kıyasıya içiyorlardı.

Bir taraftan sığır köfteleri getiriliyor, diğer taraftan yarımşar porsiyon fasulye piyazları taşınıyordu.

Sarhoşluk yaklaşıyordu. Keramet çırağa yüz dirhemlik bir şişe daha ısmarladıktan sonra birdenbire telaşlandı. Ceplerini masanın üstüne boşaltırken söze başladı:

“Ölüyorum, çıldırıyorum, kahroluyorum. 20 günden beri uyku haram.”

Karıştırdığı kâğıtların arasından bir zımbalı defter ayırarak devam etti:

“Gönlüme hâkim olan müstebit kraliçenin adı Semiha, dün gece tam 27’nci akrostişi yazdım. Dinle:

Siyah bir öpüştür ağızda adın

Ellerin, kolların, nurdan kanadın.

Mavera seninle dolu bir kucak!

İnlerken karanlık, inlerken hüznün,

Hülyamın seni ilk tanıdığı gün,

Aşkımı kargalar anladı ancak.”

Zeki'nin gözlerine gittikçe şirin görünen şu köfteci dükkânında şu içi abıhayat dolu tombul şişenin karşısında bu kıratla 27 akrostiş peş peşe dinlenir mi? Dinlenmesine dinlenmez ama, ne çare ki kumanda şairde. Kızdırmaya gelmez. Kalkıp yürüdü mü, ayıkla pirincin taşını.

Şair, akrostişler bitince bu yeni aşkın ayrıca ilham ettiği mevzulara geçti.

Sonunda derin bir ah çekerek:

“Şunları bir de kendisine bizzat okuyabilsem,” dedi.

“Okumalısın ya. Hem bizzat okumalısın, hem de aşkını etrafıyla anlatmalısın. Kızcağız öğrenmeli ki, en genç, en ateşli, en dâhi şair tarafından seviliyor. Bu saadet her kula nasip olur mu? Yoksa buldukça bunuyor mu? Yoksa kendini naza mı çekiyor? Yoksa Allah'tan belasını mı istiyor?”

“Zannetmem ama... Bir kere yüzbeyüz gelmek, diz dize oturup anlaşmak herhalde daha âlâ olacak.”

“Yahu ikimiz de dalga geçiyoruz. Bir sürü laf söyledin de hâlâ, nerede, nasıl gördüğünü, nasıl sevdalandığını söylemedin.”

Şair bu sözleri duyunca kocaman bir yudum rakı daha yuvarlayarak hikâyeye hazırlandı.

Zeki, bu seferki aşkın pek de öyle gelip geçici cinsinden olmadığını anlıyordu. Arkadaşına bir ipucu vermek için tekrar sordu:

“Anlatsana! Tipi nasıl?”

“Tipine dikkat edecek takat mı kaldı? Tam yirmi gün oluyor, sinemada rastgeldim. İhtiyar bir kadınla beraber geldi. Tesadüfen aynı sıraya düştük. Alacakaranlığa gözüm alışıkça baktım, baktıkça mahvoldum. Peri masallarında prensesler yok mu?”

“Var.”

“İşte bir onlara bak, bir de benimkine. İki kere göz göze geldik. Birinci de zaten tamam etmişti. İkinci de yıldırım çarpmışa döndüm. Film bitince çıktılar.”

“Takip et be çocuk!”

“Durur muyum? Takıldım arkalarına, Taksim’e kadar yürüdüler. Otomobile binecekler diye ödüm kopuyordu. Bereket tramvay beklediler. Şişli arabası gelince birinci mevkiye atladılar.”

“Sen de atla!”

“Sen de atla demek dile kolay. Aman para, aman gidiyorlar, deli olacağım. Ceplerimi tersine çevirdim. Tu... Allah belasını versin, hepsi de onluk, yirmilik. Saymakla bitip tükeniyor mu? Uzatmayalım, üç otuz parasına kadar hesapladım. Sonra fırladım, tramvaya yetiştim. Arka vagona atladım. Osmanbey’de indiler. Ben de beraber. Arkasına dönüp beni görünce gülümsemez mi?”

“Ne diyorsun?”

“Ben aldım mı büsbütün fitili. Yürüdüler, bir sokağa saptılar. Tekrar baktı, tekrar gülümsedi.”

“Desene yaktın elin kızını, kül ettin yengemi...”

“Şimdi sana birdenbire evet demeyeyim. Fakat iyiden iyiye sempatische olduğu muhakkaktı. Ne ise derdimin sonunu dinle. Bir eve girdiler. Baktım, köşe başında bir bakkal dükkânı. Herife yanaştım. Sigarayı sundum. Karamanlı bülbül kesildi. Meğer kalbimi alıp götürən, beni dangalaklaştıran âfet paşa kızı değil mi imiş. Hem de adlı adınca meşhur Semih Paşa kerimesi Semiha Hanım.

Bakkalın sözüne bakılırsa, çok okumuş, allâme bir kızmış. Elinden kitap düşmezmiş. Sinemaya da hani meraklı imiş ha! Gece demez, gündüz demez, taşınırmış.

Karamanlı bakkal –Allah razı olsun– benim merakımı görünce kendi kanaatini de saklamadı:

İki eli yanına gelecekmiş, yarın ahret varmış ki mahallede kimse ile oynaştığı görülmeyen bir o kalmış.

İkide bir:

‘Heç, ipliği pazara çıhsa... Bogos görme mi, ciğerim diyor. Bir ana, bir kız, bir de gocagarı var evde... Namusuna pirava.’

İşte o günden beri Semihacığımın evi, Kâbe; Keramet, hacı kesildi. Tavaf etmediğim gün, bakkala sigarayı uzatmadığım saat yok.

Belim büküldü, iflahım kesildi. Sen benim bu işlerdeki muvaffakiyetlerimi bilirsin. Fakat bu sefer topyekûn şaşırdım. Görmüyor musun, adımlarımı şaşıırıyorum. Betim benzim küle dönüyor. Elimi, ayağımı bir titremedir alıyor. Senden nesini saklayayım, bir çare bulamadık mı bunca yıllık dostun Keramet elden gidiyor, bilmiş ol.”

Mesele Ciddileşiyor

Zeki, meselenin bu kadar şümüllü olduğunu kestirememişti. Alkolün tesiriyle o da telaşlandı.

Bir müddet karşılıklı sustular. Sükûtu Zeki bozdu. Fakat sözlerini tarttığı, arkadaşını kırmamaya dikkat ettiği besbelli.

“Bana bak Keramet,” dedi. “Böyle bir devlet kuşu her kafaya konmaz. Kız, hazır dönüp dönüp bakmış, bakıp bakıp gülmüş. Kızı nasıl olsa burnundan yakalamış sayılırsın. Sonra kendin söylüyorsun, bakkaldan kulağınla duymuşsun. Okumayı seven bir dünya güzeli imiş. Şu halde anlaşmanız daha da kolaylaşır. Hatta belki senin kitaplarını bile okumuştur.”

“Onun orası zaten yüzde yüz muhakkaktır. Yoksa hem bakar, hem de güler miydi?”

“Şu halde...”

Zeki bir an durdu, öksürdü. Ve cesaretle söze başladı:

“Bana baksana... Sen ne kadar sanatkâr olursan ol, biz bu işte evvela iktisadî tarafı düşünmeliyiz. Nihayet bir paşa kızı monşer. Han, hamam, apartman, dükkân doludur. Belki bankada parası bile mevcuttur. Razi olursan rahat edersin.”

Keramet birdenbire cevap vermedi. Biraz düşündükten sonra:

“Eh, bir bakıma orası öyle,” dedi, “kendimizi büsbütün satmak gibi olmasın ama, biraz rahat ederim. Sistematik çalışırım, verim veririm.”

“Değil mi ya? Bilhassa bizim gibi sanatkârlara böyle yağlı kapılar hatta lazım bile. Avrupalılara ne demeye gidiyoruz, bizim eski şairleri bir düşün. Hangisi vezir kapılarına, sultan saraylarına yan gelmemişlerdir. Dedim ya, bu iş bir sanatkâr için ayıp sayılmaz.”

“Aşk olsun sana Zeki. Ne doğru söylüyorsun. Ben bir sanatkâr olmam dolayısıyla bir para izdivacı yapmayı asla kabul edemem ama bu mesele tamamıyla başka. Hem ben hele o muhite bir gireyim senin işin de kolaylaşır. Belki bir ressama da ihtiyaç hâsıl olur. Öyle ya ciğer köşem, zengin, yüksek sosyete bu, boru mu?”

Artık alkol, tesirini yavaş yavaş değil, doludizgin göstermeye başlamıştı. Zeki:

“Aman talih kuşunu ürkütmeyelim. Bu yağlı kuyruğa sıkı sarılalım. Hani Kerametçiğim, yüzüne beraber söylemek gibi ama, güzel delikanlısındır. Boy, pos, o çakır gözler, maşallahın var. İstesen prensesin çenesinin altına girer, kalbini aşırıverirsin.”

“Eh, pek de mübalâğa değil. Doğrusu kadın meselelerinde menendim yoktur. Şöyle alıcı gözüyle bir bakayım, şöyle bakışlarımı dalgınlaştırıp gözlerine bir dikeyim. Dayanacak hatunun kabadayı diye git elini öp, ayaktan pes de.”

İlk ağızda ham armut gibi gırtlığına tıklmaya da gelmez ha diyen Zeki, bir taraftan fasulye piyazının içine giren kolunu bir gazete parçasına silerken içini çekerek devam etti:

“Ne de olsa, biraz para ister.”

“Elbette, hele benim için şöyle kılığı kıyafeti düzeltmek, bir iki gömlek peydahlamak lazım.”

Bu sıcak havada ceket çıkaramaz oldum. Gömleklerin göğsü akmış, koltuk altları parçalanmış, kolları, omuzları yürümüş.

“Sade o kadar mı? Cüzdanda da birkaç lira olmalı. Koca paşa kızını Zeynel’in köfteci dükkânına getiremezsin ya. Kibar yerlerde, bahçelerde gezdirmek gerek.”

“Efkârlanıyordum, efkârlanıyordum da neden efkârlandığımı anlayamıyordum. Ben başımdaki saç kadar kadın sevdim, hiçbirinde bu çeşit salaklaşmamıştım. Meğer bunların sebebi hep parasızlıkmış ha?

Gördün mü şimdi olanları. Bir kat elbise, bir çift pabuç, şapka, gömlek, iç çamaşırları elzem. Öyle ya efendim, kalk plaja gidelim derse, paşa kızının yanında soyunacak kıyafetim mi var sanırsın?”

“Plaja gitmek iktiza ederse ne demek? Saçmalama oğlum. Semiha Hanım yengemi sıcaklar büsbütün bastırırsa sinemaya mı götüreceksin yoksa, hem plajlara gidilecek, hem kır gazinolara, dans yerlerine... Birkaç duble bira, iki, üç otomobil parası her zaman cebinde alesta olmalı.”

“Öyle ise ne duruyorsun Zekiciğim? Dâhi kafanı bugün işletmezsen, ne zamana harekete getireceksin? İşin zerre kadar şakaya tahammülü yok. Bir düşün, kimi kazıklayalım, kimi haklayalım. Bir düşün.

Meydanda dişe dokunur, ele gelir kim var?”

“Allah Allah! Düşündüğün şeye bak. Kalk haydi, durmayalım. Şurdan Babıâli’yi boylayalım, senin kitapçıya vaziyeti anlatalım.”

“Ne diyorsun Zeki? Kostüm, ayakkabı, kravat, gömlek parasını kitapçıdan mı alacağız?”

“Elbette kitapçıdan alacağız. Deminden beri aklımdan hesap ediyorum. Kitabımı bin tane bastırdım diyen sen değil misin? Yedi tanesi mi satıldı? Şu halde geriye 993 kitap kalıyor demek. Onar kuruştan doksan dokuz lira, yirmişer kuruştan 188 lira küsur kuruş. Haydi biz üst üste yirmi beşerden verelim, iki yüz küsur lirayı tereddütsüz sayar avcumuza... Haydi kalk...”

“Saçmalama oğlum. Sen galiba Babıâli’yi hiç bilmiyorsun!”

“Neden bilmeyecekmişim. Sen bugüne bugün memleketin en genç, en kıymetli şairlerinden değil misin?”

“Evet!”

“Bin tane kitap bastırmadın mı?”

“Bastırdım.”

“Fiyatı elli kuruş değil mi?”

“Elli kuruş.”

“Saçmalayan ben miyim, sen misin? Elli kuruşluk şiir kitabını üst üste yirmi beş kuruştan devretmeyi kabul edersen, kitapçı oynaya oynaya razı olmaz mı?”

“Olmaz.”

“Neden, kitaplar satılmaz da elimde kalır diye mi korkar?”

“Ne münasebet birader, hiç benim kitabım kapış kapış satılmaz mı?”

“İşte ben de öyle düşündüğüm için herif parayı tereddütsüz bastırır diyorum ya.”

“Hesabın doğru ama, sen Babıâli’deki kitapçı esnafının bhusus genç şairlere karşı ne kadar gaddar, ne derece insafsız olduğunu bilemezsin.”

“Allah Allah!”

“Maalesef bu böyle. Hiç Babıâli kitapçısı bir genç şaire müşkül sırasında yardım eder mi? Bunun vukuu Babıâli tarihinde mevcut değildir.”

“Demek bu kapı kapalı. Şimdi ne yapacağız. Hah buldum. Kalk yürü. Firuzan’a gidelim. Oğlan on beş günden beri inhisarlar kâtip oldu. Seksen sekiz kuruş da yevmiye alıyormuş. Bizim gibi işsiz güçsüz değil ya, muhakkak kredisi vardır.”

“Fikir âlâ ama, kredisi vardır der misin? Aşağı yukarı yüz papel uydurabilir mi?”

“Neden uyduramayacakmış! Sen hele yürü. Tembel tembel oturmakla iş bitmez. Bu adeta bir istikbal meselesi. Her şeye teşebbüs etmeliyiz. Bir yerde okumuştum. Muvaffakiyet, teşebbüs-i şahsiye bağlıdır diyordu.”

Son yudum rakılarını içtiler. Keramet hesabı gördü.

Kol kola çıktılar. Parayı bulup ceplerine yerleştirmiş kadar mesuttular. Keramet, bahtiyar insanların engin âlicenaplığı ile:

“Tu...” dedi, “yahu seni unuttuk. Sen bu kılıkla insan içine nasıl çıkarırsın? Şu pantolonun haline bak bir kere. Derbedersin vesselam. Bu pantolonla mı çalışıyorsun Allah aşkına? Sende resamlara mahsus önlük, tulum yok mu?”

“Ne önlüğünü sayıklıyorsun birader? Önlük falan diyeceğine, akşam ne yiyeceksin diye sorsana...”

“Yo... Bak bu olmadı işte. Hazır para arıyoruz. Firuzan’a söyleyelim de bize 200 lira versin. Nasıl olsa öderiz. Gün hep böyle kalacak değil ya. Kocaman sanatkârlarız. Yarın yüzde yüz meşhur olacağız. O zaman para oluk gibi akacak. Faizini veririz.”

“Sahi, faizi iyi akıl ettin. Oğlan iyidir, hoştur ama biraz kibritçidir. Bunca yıllık ahbabıyım, bir gün olsun, gel bu akşam bendensin, kafayı çekelim, dememiştir. Faiz dersek dayanamaz, muhakkak verir.”

“Görüyor musun, hadiseler insanları nasıl yola getiriyor. Biraz daha gayret edersek iş adamı olacağız.”

İnhisar idarelerini allak bullak ettiler. Her odaya girip çıktılar. Yeni kâtip Firuzan’ı henüz kimseler tanımadığı için çok sıkıntı çektiler ama nihayet çocuğu buldular.

Birdenbire bastıralım, düşünmeye, mırın kırın etmeye fırsat vermeyelim, diye kararlaştırmışlardı. Selam sabah demeden damdan düşer gibi meseleye girdiler.

İkisi birden konuşuyor, sözü biri bırakıp biri alıyordu.

“Aşk...”

“Seviyorum...”

“Paşa kızı, hem de paşa kızı...”

“200 lira lazım...”

“Borç vereceksin.”

“Çoğa varmaz öderiz.”

“Muhakkak öderiz.”

“Bul...”

“Buluştur.”

“Yarat...”

“İcat et.”

“Faiz...”

“İstediğin kadar faiz...”

Firuzan bu sözlerden etraflı bir şey anlayamadı ama, nihayet borç para istediklerini kestirmek için büyük bir ferasete ihtiyaç da yoktu. Çok şükür, olur olmaz hezeyana gülmezdi. Kahkahayı parlatmadı. Sade bir aralık fırsat bulunca:

“Çocuklar siz delirdiniz mi,” dedi. “200 lirayı geçin. Şu sıralarda iki lira dahi bulamam. Gırtlığıma kadar borç içindeyim. Aldığım para ile karnımı bile doyuramıyorum.”

“Aman Firuzan etme!”

“Aman Firuzan kardeş eyleme, bize kıyma...”

“Bunca yıllık dostluğumuz var.”

“Hem de istediğin kadar faiz veriyoruz, anlamıyor musun,” diyecek oldular. Firuzan istifini bozmadan cevap verdi:

“Siz ne sayıyorsunuz üstatlar, Ay’dan mı, Merih’ten mi geliyorsunuz? İki yüz lira değil, on lira bulsam faizle ben alacağım. Nerede ise ev sahibi eşyalarımı sokağa atacak.”

“Allah Allah! Firuzan bayağı ciddi söylüyor yahu?”

“Peki şimdi biz ne yapalım?”

“Vallahi orasını kestiremem. Bana müsaade. Mümeyyiz içerlemesin. Buradan da kovarlarsa açlıktan geberdiğimin resmidir.”

Ellerini sıkıp odaya girdi.

Ümit, ışıklı kanatlarını çırpa çırpa maverai derinliklere (!) doğru süzülüyor, bizimkileri inhisarın loş koridorunda yüzüstü bırakıyordu. Hem bırakıyor ne demek? Bıraktı, geçti, gitti bile.

Merdivenleri yarı ölü bir halde inerlerken Keramet:

“Bu ne iştir,” diye homurdanmaya başladı, “hem kendisini kâtiplik gibi aşağılık, maddi işlere vakfediyor, hem de ha deyince ahbaplarına iki yüz lira bulamıyor.”

Zeki Çizer daha bitkin, ilave etti:

“İnsanlar alçak! İstese muhakkak bulurdu. Çalışan bir memur iki yüz lira bulamaz mı hiç?”

Sokağa sersemlemiş çıktılar. Sarhoşluktan, neşeden ve ümitten zırnık kalmamış, dünya gözlerine zindan kesilmişti.

Zeki, Galata Caddesi’ni Kübik bir tablo gibi çarpılmış görürken, Keramet:

Dostluk yalan,

Alçak insan,

Çalışan hayvan,

Yok on paran.

diye zihninde “Dostluk yalandır” şiirinin ilk kıtalarını hazırlıyordu. Köprüyü maksatsız adımlarla geçtiler.

Keramet servetini hesapladı. Topu topu 37 buçuk kuruşları kalmıştı.

Yüzlerinin bütün çizgileri aşağıya sarkmış olduğu halde bir kahveye girdiler. Ellerini şakaklarına dayayarak karşılıklı oturdular.

Bir taraflarında iki kişi piket oynuyordu:

“Beş, on beş, yirmi, on dört, doksan dört!”

“Yine mi yüzlük yaptın ne şans be birader!”

Diğer tarafta iki müşteri sıkı bir tavla maçına dalmışlardı:

“Haydi oğlum bir şeş beş!”

“Yahu ağzınla mı oynuyorsun, zar mı tutuyorsun. Bugün yine talihin üstünde maşallah.”

Zeki yavaş sesle Keramet’e:

“Şans ne demek,” dedi, “işte çalışan bir arkadaşın vefasızlığı, şans da, kaderi de, kambur feleği

de mat etti.”

Halbuki Keramet’in düşüncesi başka idi. O:

“Kelimelere hakaret ediliyor,” diye cevap verdi, “kelimelere hakaret ediliyor, kelimeler yerli yerinde kullanılmıyor. Şeş beşle, beş, on beş, yirmiye hiç şans denir mi?”

İçlerini çektiler. Derin derin düşünmeye başladılar.

Oreka (Buldum)

Aradan ne kadar zaman geçti kim bilir? Zeki birdenbire;

“Buldum,” diye bağırdı.

“Etme ayağımı öpeyim? Hay aklınla yaşa üstadım. Anlat. Çabuk söyle. Keramet’ini bahtiyar et.”

“Teyzenle babana müracaat edelim.”

“Geç Allah’ını seversen. Ben de bir çare sanmıştım. Geçende kitap parasını koparıncaya kadar akla kararı seçtim. Onlar, sanattan, sanatkârın derdinden, hele bir sanatkâr kalbinin aşkından ne anlarlar. Bütün bunları sezecek feraset ne geziyor bizimkilerde...”

Pederi düşündükçe rahmetli valideden adeta şüpheleneceğim geliyor. Adamın kanında sanatkârlığın dirhemi yok. Teyze derseni malum.”

“Öyle ise başka çare de bulamayacağız azizim. Yandık.”

“Hemen kestirip atmak sana yakışmaz. Düşünelim.”

“Bak bu olur. Düşünelim.”

Saatlerce durup dinlenmeden, bıkip usanmadan düşündüler.

Piket partisi, tavlama maçı bitti. Kahvenin elektrikleri yandı. İkişer simit aldılar.

Keramet:

“Az yemek iyidir,” dedi, “mide tıka basa dolu olursa adam iyi düşünemez.”

Zeki bu fikirde değildi ama, çaresiz tasdik etti; simitler bitti, tekrar çenelerini ellerine aldılar.

Bir müddet sonra Zeki sordu:

“Hiçbir şey doğmadı mı?”

“Doğmadı.”

“Malum.”

Bir an durdu, düşündü, sonra bir şey hatırlamış gibi devam etti:

“Ben de amma mankafayım. Huylarımı bile unuttum. Ben bir fikir yaratmaya, bir mevzu tasarlamaya girişirsem okuduğum kitapların mevzularını hatırlarım, sen de öyle yap, onların mevzularından ilham al.”

“Ben şairim. Şair olduğum için orijinalitem bozulmasın diye hiç kitap okumam, hatta gazetelere bile göz atmam.”

“Öyle ise gördüğün filmleri düşün.”

“İmkânı yok. Film denmiyor mu aklıma Semihacığım geliyor. Büsbütün şaşırıyorum.”

“Eyvah, öyle ise ne yapacağız şimdi?”

“Dur birader, dur, aklıma geldi. Elime bir kâğıt kalem alırsam, belki zihnim açılır, fikrime güşayış gelir. İlhamım parlar.”

“Gördün mü, her güzelin bir huyu vardır derler. Çıkar kâğıtla kalemi.”

Keramet cebinden bir tabaka esericedit ile bir kalem çıkardı. Önüne koydu.

Tekrar sustular.

Şair Keramet Eşkin iyiden iyiye dalmıştı. Önündeki kâğıdı gayriihtiyari karalamaya başladı.

Önce boydan boya bir hatt-ı münkesir uzattı. Sonra onu hatt-ı münhanilerle köşelere bağladı.

Aralarına birkaç daire yuvarladı. Daireleri küçük müstakimlerle birbirlerine ekledi. Su yolu oynar gibi çizgiler çizdi. Müsellesler mikâpları, menşurlar müseddesleri takip etti. Ve birdenbire haykırdı:

“Yaşasın kalem kâğıt! Yaşasın Keramet’in ilham perisi. Haydi, durmayalım, kalkalım, doğru senin eve gideceğiz.”

“Benim odada ne işimiz var? Define mi arayacağız?”

Keramet, Zeki’nin bu “define” lafı üzerine durakladı. Sonra hayran bir ifade ile:

“Monşer,” dedi, “bu, dehanın karşılıklı bir tezahüründen başka bir şey değildir. Ben define çaresi bulmuştum, sen de üstüne bastın. Dâhi olduğuna kalıbımı basarım. Şeksiz şüphesiz iki dâhiyiz.”

Zeki bu sözler üzerine iyiden iyiye telaşlandı:

“Yahu kendine gel, rica ederim,” diye cevap verdi. “Biz şimdi benim odada define mi arayacağız? Hem sana ben bir şey söyleyeyim mi, definenin orada olduğu yüzde yüz muhakkak bile olsa yine ben gece yarısından evvel eve gidemem. Zira pansiyoncu madam, para diye kıyametleri koparıyor. O uyuduktan sonra hırsızlama girersek ne âlâ. Hem bu defineyi nereden çıkardın Allah aşkına? Sekiz aydır oturduğum çıplak odada ben defineye benzer bir şey görmedimse, bu ortada böyle bir şey yok demektir. Bir de döşemeyi mi sökeceğiz? Elin şirret pansiyoncu karısıyla karakolluk mu olacağız?”

“İşte burada saçmaladın. Dinle canımın içi! Aziz dostuna kulak ver. Eve gideceksin, kalınca bir kâğıt alacaksın. Üstüne sana söyleyeceğim çizgileri çizeceksin.”

Zeki bu sözleri işitince içinden:

“Eyvah,” dedi, “yeni şairlere bu kadar düşünmek gerekir mi? İşte oğlan düşünme düşünme tozuttu, tahtaların hepsini gevşetti. Gördün mü olanları? Bari evine kadar götürebilsem...”

Sonra sesini mümkün olduğu kadar mülâyimleştirerek:

“Kalk artık,” diye yalvardı, “artık kalk... Seni evine götüreyim. İsteddiğini muhakkak yaparım. Hem canım, günler torbaya girmedi ya, yine başımızın çaresini düşünür, bir çıkar yol buluruz, artık düşünme bu işi... Yürü.”

Keramet’te şairlik hassasiyeti az buz değil, çuvalla... Arkadaşının düşüncesini sezdi. Uzun uzun gülüp Zeki’yi büsbütün korkuttuktan sonra cevap verdi:

“Yavaş gel, daha oynatmadım, bilakis bütün zekâm ayakta, sapasağlam, turp gibi. Sen sade söylediklerimi ihmal etmeden yapacaksın.”

“Peki, yapayım ama neye yarayacak bu çizgiler?”

“Yo... Bu kadar meraklılardan hazzetmem. Patlama. Direktiflerime göre hareket et. Sonrasına karışma.”

“İyi ama Kerametçiğim...”

“İyi aması bu...” diye ressamın lafını balla kesen şair, önündeki kâğıdın temiz tarafını çevirerek izahata başladı:

“Şu işaret ettiğim yerlere dikkat et. İşte üstlerine yapılacak şekilleri de yazıyorum. Yarın tamamla, getir. Sonrasını bana bırak. İki güne kadar iki yüz değil, dört yüz lira yaratmazsam, bana “Sen dâhi değil, eşeğin birisin” demekten çekinme.”

Ve aptal aptal yüzüne bakan Zeki’ye iki çeyrek uzatarak ilave etti:

“Şununla, bir parşömen kâğıdı al. Böylesi daha âlâ olur. Yarın isterim ha. İşin ihmale tahammülü yok. Kabul mü? Âlâ. Bir örnek elbiseyi hak ettin. Senin gibi canciger, elinden iş gelir sanatkâr bir dostumu dilencivari gezdiremem ya.

Haydi yallah... Bas bakalım, boyunu göreyim.”

Planlı İktisat

Zeki, Kübik resimler yapan bir nevezuhur dâhi ressamdı. Yani, “Şu kırmızı boyanın yanındaki yeşil damlacığın manası ne? Bu çarpık tirbuşon gibi hat, armudu andıran şu menşuru neden delip geçmiş?” diye soranlara cevap vermeye bile lüzum görmediği için, resim yaparken ne yaptığını, ne halt ettiğini bilmeden çalışırdı. Binaenaleyh Keramet’in ısmarladığı planı yapmak da bu alışkanlıkla zor olmadı.

Bir taraftan şairin direktiflerini tespit ettiği kâğıda bakarak aynı resmediyor, bir taraftan da düşünüyordu:

“Bu plan ne makule, sırlı, sihirli şeydir ki ortalığı pamuk gibi didiklediğimiz halde bulamadığımız 200 lirayı yoktan var edecek?”

Zeki, sabah olur olmaz pansiyoncu karının gözüne görünmeden kendini sokağa attı. Elbise ümidi yüz gösterince külüstür ceketle, boyalı pantolondan iğrenmeye başlamıştı. Birkaç zamandır:

“Derbederlik, hatta hırpanilik sanatkârlığın baş şiarıdır” deyip duran oğlan, o sabah sözü değiştirmiş, yolda giderken kendi kendine:

“Azizim Zeki Çizer, şöyle mükemmel bir kostüm istersin,” diyordu, “bir gri kostüm, rugan iskarpin, gömlek falan... Ressam oldunsa cemiyet harici değilsin ya. Sen de gençsin, giyinmek, sevmek hakkın...”

Kahvede beklerken dokuz doğuran Keramet, Zeki’yi görünce haykırdı:

“Hazırlandın mı? Sakın dalga geçmiş olma?”

Ressam elini muzafferane cebinin üstüne vurdu:

“Bağırma üstadım, hazır,” dedi.

Planı masanın üstüne serdiler. Keramet eseri dikkatle gözden geçirirken hem:

“Enfes... Mükemmel... Şaheser... Nur ol... Elin dert görmesin... Dehanla bin yaşa... diye söyleniyor, hem de kâğıdın altını üstünü masanın kirli mermerine sürüyor, arada bir büküm yerlerini ıslatıyor, sert sert, üst üste katlayıp açıyordu.”

O, bu işleri birbiri ardı sıra yaparken Zeki’nin:

“Kâğıt ha yırtıldı, ha yırtılacak...” diye içi titriyordu.

Bu iç titremesi çok sürmedi. Genç şair planı evirip çevirir, masaya sürtüp dururken bir aralık daha ileriye giderek tutup ortasından ikiye ayırmaz mı? Hatta dili tutulan bedbaht ressamın yuvalarından fırlamış gözleri önünde bir yarısını parça parça ederek yere atmaz mı?

Keramet soğukkanlılıkla öteki parçayı cebine yerleştirdikten sonradır ki Zeki kendine gelebildi:

“Ne yaptın? Sen artık çok oluyorsun. Ben onu sabaha kadar mum ışığında becerdim, alçak seni...” diye haykırdı. Fakat Keramet hiç istifini bozmadı.”

Sükûnetle:

“Telaş etme,” dedi, “bize zaten bunun yarısı lazım Zekiciğim. Sen şimdi var işine git. Yarın sabah ben sana uğramazsam, öğle üzeri burada buluşalım.”

Ve cevap beklemeden yel yepelek yelken kürek geçti gitti.

Plan Mütahassısı

Ertesi sabah Zeki müthiş bir gürültü ile uyandı.

Aşağıda pansiyoncu karı direk direk feryat ediyordu:

“Ka... züppenin aybeay nasihat verdiği yetmoor da şimdıcik bir de haneme misafir kobul edoor.”

Zavallı ressam:

“Aman! Buna sabah sabah ne oldu?” diyemeden Keramet’in her günküne benzemeyen sesi camları zıngırdattı:

“Madam, madam, züppe dediğin herif, bugüne bugün dâhilerin şahıdır.”

“Kimin şahı, kimin padişahı olursa olsun üstüme elzemliği yoktur. Hem âlemlere şahlık edeceğine, bon peyyör olsa ya...”

“Vay! Kira borcu için mi söyleniyorsun sen? Hey madam hey! Kiranın lafı mı olur şimdi! Bay Zeki yakında milyoner olacak milyoner, anladın mı?”

Şirret kadın birdenbire yumuşadı. Milyoner olacak ne demek? Aman sakın bu karşısında duran kılıksız oğlan tayyare piyango bileti bayii olmasın, öyle ya, yıl uğursuzundur derler. Züppe oğlana piyango mu çarptı acaba? İşi anlamadan parlamanın ne âlemi var!

Böyle düşünen Madam Haykanoş:

“Sana bir şey diyen oldu? Zeki Bey’imin bir tek olduğunu kim bilmoor. Pentürde misli menendi var dersen alnını karışlarım. Gel gör ki eli daralmıştır. Bunca yıllık kiracımı bana öğreteceksin. Parmak kadar kötülüğünü gördümse Mıgır’ımın ölüsünü öpeyim.”

“Kimin ölüsünü öpersen öp. Bana ne? Sen sade haber ver. Üstat yukarıda mı?”

“He! Zannımca yukarıdadır. Zaten nasıl çıkıp, nasıl girdiğine aklım ermoor.

Ben pazara gider gitmez, fertiği çekoor. Buyrun. Aman mışıl mışıl uyoor ise rahatsız olmasın. Müjde vereceğe benzoorsun. Sakın hıp deyi söylemeyin, usuletle anlatın.”

“Ben işimi bilirim madam.”

Keramet lafı daha fazla uzatmadı. Yukarıya pertav ettiği ayak sesinden belli. İşte bir obüs güllesi gibi odanın ortasına düştü. Ve:

“Zafer Zekiciğim,” diye haykırdı, “hâlâ leş gibi ne yatıyorsun? Fırla, giyin, kazandık, yuttular.”

Madamın, şüphe, ümit ve hayret dolu bakışları önünde kollarını kabartarak geçip sokağa çıkınca Keramet anlatmaya başladı:

Sen bilmezsin! Bizim büyükpederden bir sandık kitap kalmıştır. Dün akşam eve gidince sandığı açtım. *Muhammediye*’nin kalın cildini çakı ile ayırdım, arasına planı yerleştirdim. Yemekten sonra pederle teyze hanım karşılıklı çene yarıstırıyorlarken, büyük bir gürültü ile sandığı ortaya sürükledim. Kendi kendime söylenir gibi yüksek sesle:

“Şu kitapları bir elden geçirelim,” dedim, “bakalım içinde işime yarayacak bir şey çıkar mı?”

Babamın sevinçten ağzı kulaklarına vardı. Teyzeme fısıldadı:

“Hey gidi din-i İslâm hey! Durur durur da müslümanzadenin kalbine nasıl damlarsın.”

Gözleri yaşaran teyzem bana:

“Kerametçiğim,” diye yalvardı, “şöyle derin kitaplardan birini çıkar da birkaç sayfacık olsun oku. İçimiz açılsın, evimize melâikeler girsin. Nedir o resimli resimli gâvur kitapları öyle...”

Hiç istifimi bozmadan:

“Olur teyzeciğim!” dedim. Kitapları bir müddet karıştırdım. Neden sonra *Muhammediye*’yi ele aldım. Evirdim çevirdim. Birdenbire kabındaki yarığı görmüş oldum. Çektim ayırdım. Evvela ikisi birden:

“Ne yapıyorsun bre habis,” diye bağırdılar. Fakat plan ortaya çıkınca gözleri yuvalarından dışarı uğradı. Ben hayretten hayrete düşen bir adam gibi:

“Allah Allah bu da nesi?” dedim.

Peder gecelik entarisine sarınarak toparlandı. Şam işi takkesini ensesine yıktı. Gözlüklerine davrandı. Teyzemin nefes darlığı tuttu. Planı yaydım önlerine.

“Babacığım,” diye başladım, “gürültünün, telaşın âlemi yok. Bu büyükbabamın son zamanlarında bahsettiği definelerin planı olmasın sakın?”

Hakikaten bizim büyükbaba son deminde bunadığı için sık sık definelerden, haramilerin bir ceviz ağacı dibine gömdüğü sarı sarı, çil çil altınlardan bahsederdi.

İhtiyarlar bunun için sözüme hemen inandılar. Fakat ben ne olur ne olmaz diye planın nereye ait olduğunu bir türlü keşfedememiş gibi davrandım. Onlara seni tavsiye ettim. Dedim ki:

“Benim bir mühendis arkadaşım var. Genç falan ama Mimar Sinan’ı cebinden çıkarır. Hele arazi işlerinde misli menendi yoktur. Şu kâğıda bir baksın. Alimallah Çini maçını gösterse dahi şıp diye keşfeder. Yarın ola hayrola. Oğlanı kulağından tutar apar topar getiririm.”

Teyzem itiraz edecek,

“Hiç el adamına definemizin planı gösterilir mi,” diyecek oldu. Lafını ağzına tıkadım:

“Öyle bildiğin kılkuyruklardan değil. Sapına kadar insan, tepeden tırnağa kadar erkek çocuk. Ağzında bakla islanır cinsi. Ser verip sır vermeyen çeşidi. O cihetten kefilim. Meraklanmayın!”

Zeki Çizer, Keramet’i dikkatle dinliyordu. Pederle teyzeyi iyi tanıdığından, laf aramızda açığözlükten daha çok dolandırıcılığı andıran bu meseleye bu suretle karıştırıldığı için ürkmüyor:

“İyi etmedin! Ben burnumu hiç sokmamalı idim,” demiyordu. Öyle ya, mükemmel elbiseyi kazanmak kolay mı? O da karınca kaderince çalışacak.

Keramet devam ediyor:

“Şimdi eve girince sen planı dikkatle, ciddiyetle tetkik edersin! Ağaçlara ağaç, dereye dere, şoseye şose, dersin. Sonra bir aralık durakla, tekrar tetkikata giriş. Bu planın yarısı kopmuştur de, kes. Öte tarafının hakkından ben gelirim.”

Eve girdikleri zaman pederle teyzeyi planın başucunda buldular. İkisinde de bet beniz kül gibi idi. Elleri titriyordu. Pederin şehlâ bakışları büsbütün kaymış, teyzenin nefes darlığı dört beş derece azmıştı.

Zeki’ye:

“Şöyle buyur evlat!” diye yer göstermeleriyle planı burnuna dayamaları bir oldu.

Ressam, planı bir süzdü, bir daha süzdü. Aydınlığa tutup baktı. Her çizgiyi ayrı ayrı tetkik etti.

“Plan,” dedi, “bir arazi planı. Şurası ağaçlık, şurası şose olacak. Birisi muhakkak deredir.”

Biraz daha dikkate geldi.

Karşısındakilerde ses seda yok. Gözlerini büyük mühendisin ağzına dikmişler, susuyorlar. Son sözü bekliyorlar. Zeki arayı soğutmadı. Sesine esrarengiz bir ahenk vererek:

“Fakat,” dedi, “bu plan yarım. Tam yarısı noksan.”

Peder:

“Eyvah!” diye haykırdı. Teyze inledi:

“Kim kopardı ise eli kırılınsın, kahrolsun!”

Keramet durur mu? Hemen yerinden sıçradı, sandığa koştu. *Muhammediye*'yi çıkardı, parça parça etti. Fakat pederle teyze kendilerinden o kadar geçmişlerdi ki, bu günah-ı kebairin farkına varamadılar. Sadece:

“Bulamadın mı? Yarısı yok mu?” diye inlediler. Keramet bitkin cevap verdi:

“Yok, Allah belasını versin.”

Odayı bıçakla kesilmez, düdükle yırtılmaz bir sükût kapladı. Çeneler kilitlenmişti. Bir gecelik ümit “pırr!” demiş cennet-i âlâyı boylamıştı.

Fakat bugün Keramet'in zekâveti ayakta değil mi?

“Durun yahu! Telaşa mahal var mı? Bakalım plan nerenin planı, diye cesaret verdi.” Planı önüne çekti:

“Şu dere idi değil mi Zeki kardeş? Şu ağaçlık mı? Bu bükülmüş çizgi de şose öyle mi? Baba! Bak, bak, baksana babacığım. Bu plan bizim çiftlik olmasın? Hani senin yarı hisseni yok pahasına sattığın İzmir'deki çiftlik. Şu bizim amcanın satın aldığı çiftlik canım!”

Peder davrandı:

“Ver bakayım, ver şunu Keramet ver,” dedi, plana gömüldü. Ağaçlığı, dereyi, şoseyi zihnen hesapladığı, yerlerini tayine çalıştığı belli. İşte neden sonra dile geliyor:

“Evet! Muhakkak! Haklısın benim ferasetli evladım. Bu tastamam Kuşuçmaz Çiftliği'nin planı.”

Titreyen bir parmak, planın üzerinde gezinmeye başladı:

“İşte kırık dere. İşte çeşme şosesi. Şose olduğu besbelli, dereden geçiyor. Dereyi kat ediyor. Şu ağaçlıklar çiftliğin arasındaki dutluk olacak. Öyle ya işte dutluk? Berisi de tütün tarlalarıyla bağlar. İyi bildin Keramet, bu bizim Kuşuçmaz Çiftliği'nin planı.”

Keramet arayı soğutmadı:

“Vay! Vay! Vay! Şimdi iş anlaşıldı,” dedi, “tevekkeli bizim amca telgraf direği meraklısı değildir.”

“O merak amcana telgraf müdürlüğünden kaldı.”

“Artık bunu bana siz güç yutturursunuz. Hey baba, gözünü aç. Saflığın, bölüğün âlemi yok. Bileklerimi keserim ki planın yarısı amcamdadır. Defineye yalnız konmak için çiftliği senden satın aldı. Bu direk merakını da rahat rahat aramak için icat etti.”

Peder coştı:

“Vay rezil birader vay! Vay alçak herif vay. Vay utanmaz, arlanmaz vay. Hakkımızı yiyecekti ha!”

Teyzenin tık nefesi bir ıslık gibi çınladı. Doğdu doğal su yüzü görmemiş saçları büsbütün dikildi.

“Ya buldu ise,” diye inledi.

Bu söz üzerine kendisine sıra geldiğini anlayan Zeki atıldı:

“Dünyada bulamaz zira plan yarım.”

Keramet tasdik etti:

“Evet, plan yarım olduğundan bir şey bulamadığı, avcunu yaladığı meydanda.”

İhtiyarlar çaresiz inandılar.

“Doğru!”

“Doğru, haklısınız. Bulamamıştır namussuz.”

“Muhakkak bulamamıştır.”

“Onda o feraset ne gezer.”

Zeki nezaketle müsaade dileyip kapıdan çıkınca aile meclisi baş başa verdi. Birinci maddede amcaya hiçbir şey sezdirmemeyi kararlaştırdılar. Zaten huylu, deli herifin biri idi. İşi muhakkak altüst ederdi. Hatta, “Mülk benim değil mi? Paraları şıkır şıkır sayıp hisse-i şâyia satın almadım mı? Tapuda muamelesini yaptırıp senedi cebime indireli hanidir. Taht-ı tasarrufumda bulunan çiftlikteki defineden size ne?” demeyeceği, yonga koklatmayacağı ne malum. Binaenaleyh mesele çok ince hesaplarla, çok büyük bir zekâvetle idare edilmezse bir çuval incir berbat olabilirdi.

Pederle teyze dün akşamdan beri Keramet’in zekâsına hayran olmuşlar, parmak ısırmışlardı.

“Aman Keramet,” dediler, “şunun çaresini bul, buluştur. Ne edelim?”

Şairimiz fırsatı kaçırmadı. Laflarını endazeye vura vura, ihtiyarları ürkütmemeye çalışarak dökülüp saçıldı:

“Bana zaten, ‘İstanbul’da haylaz haylaz geziyorsun, bunca yıldır kaldırım mühendisliği yapıyorsun da sevgili amcana kadar uzanmıyorsun. Behey dangalak atla vapura, ver elini İzmir de. Birkaç zaman çiftlikte gez, dolaş, ava çık, ata bin. Benzine kan gelsin,’ deyip duruyordun. Kalkar giderim. Yanıma bizim mühendisi de alırım. Orada, mahallinde beraber keşif yapar, yerini bizzat tayin ederiz. Amcamın defineyi bulmadığı yüzde yüz. Bir gece yarısı kazma kürek defineyi çıkarır, sırtlar getiririz.”

“Bak bu iyi fikir.”

“Elbette, iyi fikir diye buna derler.”

“Fakat malum ya teyzeciğim. Bu iş için biraz masraf lazım. Etrafı şüphelendirmemek için hiç olmazsa avcı kıyafetine girmeliyiz. Av tüfekleri, av levazımatı lazım. Hem dünyada parayı para kazanır sözünü bilmeyen mi kaldı?”

Teyze, pedere laf sırası vermeden atıldı:

“A... elbette evladım, elbette... Hakkın var.”

“Hay çok yaşa teyzeciğim.”

Peder düşünceli düşünceli:

“Öyle ise ne yapacağız?” diye sordu. Keramet cevap verdi:

“Bir yerden para bulmalı.”

“Evladım nereden bulmalı. Dur bakalım, aylardan ne ayındayız. Mayıs mıyız? Haziranda benim üç aylıklar verilir. Elime doksan üç lira kadar bir para geçer.”

“Baba, sen de çocuk gibi konuşuyorsun. Bu işin iki ay beklemeye tahammülü var mı?”

Sözü tekrar teyze aldı:

“Keramet’in hakkı var Süleyman Bey, siz şimdi boş lakırdıları bırakın da kaç lira iktiza ise bana onu söyleyin. Ben hemen şimdi gidip Emniyet Sandığı’nda muhammin Hacı Hasan Efendi’yi bulur, borç harç alırım.”

Keramet, teyzesinin Emniyet Sandığı’nda mühim bir parası olduğunu biliyordu. Zaten sinirli ve hasta olan kadın son deminde dehşetli para canlısı olmuştu. Fakat sıkıştıkça böyle yapar, borç alıyorum diye hesabından para çekerdi.

Dâhi şair hasis teyzeyi ürkütmeden çekine çekine:

“Üç yüz lira olsa elverir,” dedi.

Öğleden sonra kahveye giren Keramet tamamıyla başkalaşmıştı. Kaşlarının çatılışı, koltuklarının kabarıklığı dehşetli bir gurur, müthiş bir azamet ifade ediyordu. Zeki’ye ağız açtırmadan gürlledi:

“Harbi kazandık üstadım, servet cepte. Yürü, düş önüme, kumaşlardan kumaş beğen.”

Evdeki Pazarlık

Son moda gri kostümler, podösüet iskarpinlerle iki dirhem bir çekirdek olmuşlardı ama keyifleri yerinde değildi.

İlk zamanlarda Keramet'e:

“Telaşlanma! Muhakkak bir aksilik var. Fakat zafer Allah'ın izniyle yine bizim olacak,” demesine rağmen Zeki istikbali karanlık görmeye başlamıştı.

Semiha Hanım, şairi görünce gülümsüyordu. Buna âmenna! Fakat beherinde mükemmel birer akrostiş bulunan on yedi mektubun on yedisi de hâlâ cevapsız kalmıştı. Keramet sekiz günde tam on yedi mektup yazmıştı. Hem de ne mektuplar. Destan, gazete, roman yanlarında sıfır kalır. Heykele yazılsa dile gelir. En öküz herif hüngür hüngür ağlar, en hissiz kadın Leyla kesilir. Sözün kısası mektuplar mektup değil, birer his ve aşk çağlayanı.

Şair ilk mektuplarında, kalbinin esmer fatihini görür görmez önünde yedi cennet kapısının nasıl gürül gürül açıldığını anlatmış, sonra aşk cehennemine tekerlendiğini tasvir ederek ne suretle yanmaya, kavrulmaya başladığını ballandırmış, daha sonra bu yanma son dereceleri aşp kalbini, varlığını, ruhunu kül edince ümitsizlik rüzgârının bu külleri nerelere savurduğunu bir bir izah eylemişti.

Ortalara doğru istikbalden söz açmış. Şöyle küçük bir yuva kurduktan sonra, hele mini mini bebekleri de peyda oluverirse, keyiflerine payan olmayacağını, saadetin manasını gereği gibi kavrayıp daha da var mı diyeceklerini, Avrupa seyahatlerine girişip dünyayı fır döneceklerini anlatarak kıza ümit vermek, kendini zengin göstermek için atıp tutmuştu.

Bunlar da kâr etmeyince, lisanı hemen tersine çevirdi:

“Eğer hâlâ insaf edip imana gelmezsen, seni namusumla temin ederim ki, deliliklere kalkarım. Bu rütbe aklımı kaybettim. Senin kadar güzel bir melekte bu kadar katı bir kalp olur mu? Sana kıymaya belki elim varmaz ama, kendime edeceğim ha! Artık harekâtımdan mesuliyet kabul etmem. Eğer sevgili arkadaşım, büyük ressam Zeki Çizer mâni olmasa daha nice imlaya gelmez divaneliklere girişeceğim. Kalpsiz mahluk! Gündüzlerim gece oldu. Bazan aklıma türlü fikirler, gözlerime çeşitli hayaletler görünüyor. Gideyim bu vicdansız Semiha'nın kapısına dayanayım. İşte geldim. İstersen kalbime hançerini sok. Beni kendi elinle öldür diye yalvarayım diyorum. Fakat ah Zeki Çizer yok mu, işte o önüme geriliyor. Tasavvurlarıma mâni oluyor.”

İşte bir küçük parçasını okuduğunuz bu mektup son koz, son ümit idi. Tamam 24 sayfaya serpiştirilmiş hissiyat-ı âşıkane, kokulu bir zarf içinde vefasız sevgiliye gideli tam bir gün oluyordu.

Zeki arkadaşına yüzlemiyordu ama mesele meydanda idi. Oğlanın kudret-i kalemiyesi ilk tahmin ettikleri gibi kızın aklını başından alamamış, yeşil gözleri dildâdenin kalbini çelememişti.

Keramet de gitgide ümitsizliğe kapılıyordu. Kendisine ve yazma kabiliyetine olan itimadının günden güne sarsıldığı muhakkaktı.

Lakin dert bir bu olsa yine kolaydı. İşin daha acıklı tarafları vardı. Bir taraftan servet ü sâ mânları suyunu çekiyor, diğer taraftan peder ile teyze:

“Hani ya, daha hareket yok,” diye sıkıştırıyorlardı.

Hazıra kar mı dayanır! Yüz lirasını üstlerine başlarına harcadıktan sonra ellerinde topu topu 150

lira kalmıŖtı. Sekiz gün içinde elli liranın nereye gittiğini bir türlü bulamıyorlardı. Bunun içinden toplu para olarak altıŖardan on iki lirasını iki aylık kiraya mahsuben Zeki'nin pansiyonuna vermiŖler, evdeki dırdırdan kurtulmak için  gündür postu pansiyona sermiŖlerdi. Pederin hali bir görmeye vabeste. Hele teyzenin çenesinden illllahtı.

Önceleri esrarengiz bir tavırla:

“Hazırlanıyoruz, demiŖler.” Sonra sonra:

“Hele eŖref saat gelsin,” diye savsaklamıŖlar, daha sonraları büsbütün söz bulamaz olmuŖlardı.

Hani ihtiyaclar da haksız değillerdi; geç kalmanın, sallanmanın âlemi ne idi?

Bir ağızdan:

“Ya mazallah birader bu müddet zarfında defineyi bulursa,” diyorlardı. Öyle ya, bulur, bulur. Bir kere de buldu mu, gari git kumda oyna, kıyamete dek yan, kavrul.

* * *

BeŖinci, altıncı mektuptan sonra halleri acayipleŖmiŖti.

“Mektubu dn attık! Bugün eline vâsıl oldu. Gece cevap yazar. Yarın muhakkak elimizdedir,” Ŗeklinde yaptıkları hesaplar boŖa çıkınca kafayı çekiyorlar, sızana kadar içiyorlardı.

O gün son tehdit mektubunun müddeti de gelip geçince Keramet kendini meyhaneye dar attı. ylesine içti ki, Zeki çocuğu pansiyona g götürdü ve zavallı yatar yatmaz sızdı. Fakat aklı fikri sevgilisinde olduğundan o halinde bile sayıklıyor.

Zeki de sarhoŖ ama, canciğer dostu bu halde iken gözüne uyku girer mi? Horultular arasında zaman zaman yarım cümleler iŖtiliyor:

“Semiha alçak mahlk.”

“Semihacığım etme, eyleme.”

“Semiha merhamet.”

“Semiha, yarın mahŖerde iki elim giribnındadır.”

“Semiha...”

“Semiha beni dosta dŖmana rezil ettin.”

“Semiha kendime kıyacağım ha!”

Zeki ıldırarak. Keramet'in ıstırap çektiği muhakkak. Öyle bir vaziyette bulunuyorlar ki, yardım etmenin de imkânı yok.

Kendi kendine söylenip dŖnmeye baŖladı:

“Haydi Zeki bir çare, haydi Zeki göster kendini! Vaziyetin beklemeye tahammülü var mı? Yok! İŖ gittikçe çığrından çıkıyor mu? Evet. Elimizden gelen her Ŗeyi yaptık mı? Yaptık! Ŗu halde... Ŗu halde... Dur oğlum dur, yalnız bir Ŗey unutuyorsun. Derdini söylemeyen derman bulamaz. Bu meselede kimseye danıŖtınız mı? Hayır. Öyle ise. Öyle ise danıŖalım. Elbette, kime danıŖalım. Aklı erer birine, hem sade aklı erer olması kâfi değil. DŖnŖ tarzı da bizden baŖka türlü olmalı. AŖk olsun Zeki, bunu iyi buldun. Ŗimdi dŖn bakalım, dostların arasında böylesi kim? Uzun boylu kafa patlatmaya ne hacet sersem. Bizim Necati! Hay Allah mstahakını versin. Yahu Necati'yi Ŗimdiye kadar neden aklına getirmezsın. Böyle iŖlerde oğlanın dehŖetli tecrübesi vardır. Tuttuğu iŖi koparır, gözünü budaktan sakınmaz. Yarın sabah ilk iŖim bu olsun. Bulayım Ŗunu danıŖalım.”

Sabahleyin uyandı. Keramet hâlâ horlamakta idi. Çocuğun sararmış yüzü rikkatine dokundu. Azmi kuvvetlendi. Hemen giyindi, soluğu Taksim’de aldı. Taksilerin durduğu yere baktı. Necati otomobilini sıraya koymuştu ama kendisi meydanda yoktu. Sordu, soruşturdu:

“Kahvededir,” dediler, koştu. Necati kahveye yanlamış, kasketi eğmiş, gazeteye dalmış. Sarı saçları tutam tutam alnını kapatıyor. Kısacık boyu masanın arkasında kaybolmuş, sade kocaman burnu meydanda.

Zeki sözü kısa kesti. Hikâyeyi anlattıktan sonra:

“Aman bir çare,” dedi, “biraz daha geçti mi, bizim oğlan gitti gider dahi gider.”

Necati pişkindi.

“Telaşlanma,” diye cevap verdi, “şurdan kâğıt aldıralım, bir mektup da ben yazayım nazenine.”

Karşılık beklemeden garsonu koşturdu. Zarf, kâğıt gelince, hokka kalem istedi. Hepsini birden Zeki’nin önüne sürerek:

“İtiraz istemem, başla!” dedi. İşte yazdırdığı mektup:

“Bayan,

Dünya yüzünde insafsız, merhametsiz hatun gördük ama senin gibisine rastlamadık. Gayri buna rezaletin son perdesi derler. Delikanlının yüzüne gülüp, sonra destan gibi namelerine cevap vermemek ne demek?

Bilmiş ol ki, boğaz dediğin dokuz boğumdur. Biz de işte dokuzuncu boğuma geldik, dayandık. Erkeklik bizde kalsın diye sana bu son mektubu da yazıyoruz. Şayet yine cevap vermezsen başımızın çaresine bakacağız. Kalbi yufka delikanlımızı sana ezdiremeyiz ya... Hem malumun olsun yumuşak huylu eşeğin çiftesi pek olur diye bir de kocakarı sözü vardır.

Sana yarın akşama kadar mühlet. Eğer yarın akşama kadar bu mektubumuza cevap yazmazsan, halin haraptır. O zaman kendini kolla. Bizim ne adamlar olduğumuzu anlamak istersen cevap yazma daha iyi.

Cevap yazma da, yüreğinde yirmi paralık cesaret varsa daha öbürüsü gün, yani çarşamba akşamı Hürriyet-i Ebediye Tepesi’ne gel. O zaman ne çiçek olduğumuzu sana ispat ederiz. Biz şair falan değiliz, yaldızlı laflara karnımız toktur. Biz iş adamıyız. İşte sana son söz. Kabadayı isen mektubumuza hiç karşılık verme. Hürriyet-i Ebediye Tepesi’ne damla. Hodri meydan.

Şair Keramet’in canciğer
İki ahbabı tarafından”

Zeki, mektubu itirazsız bitirdi. Fakat zarfın üstünü yazarken dayanamadı, sordu:

“Necati bu ne olacak?”

“Kadın değil mi? Merak edip gelecek. Sonrasını bana bırakın! Sen yarın akşamüstü Keramet’i al buraya gel. Mektuba cevap gelirse ne âlâ. Gelmezse oğlana bir şey sezdirme. Yufka yüreklidir. İşimizi berbat eder ha! Sen paşa kızlarına yapılacak muamelenin daniskasını bana sor. Hey oğlum hey. Biz kaçın kurasıyız baksana karşındakine.”

Tam bu sırada arabanın klaksonu acı acı öttü. Zeki zarfa adresi çoktan yazmıştı. Necati telaşla kalkarken:

“Ver bana şunu,” dedi, “postaya kendi elimle atayım, bak gözün felekte uğur görsün.”

Tavлада Vuran Damada Süren!

Merhum Semih Paşa ailesinin hali vakti pek yerinde değil, hattâ oldukça bozuktı. Semiha tam bir asrî genç kızdı ama aldığı terbiye iktizasî orijinal ve yaşlılarından ayrı düşünceleri vardı.

Çok güzeldi. O kadar güzeldi ki, bir ona baksanız, bir de bizim Şair Keramet Eşkin'in vaveylasını görerseniz çocuğun büsbütün haksız olmadığını bilakis bütün özenmelerine rağmen tabii bir insan kadar teessür duyabildiğini anlardınız. Semiha harikulade güzeldi, tahsili iyi, zekâsı parlaktı. Amerikan mektebinde okumuş, bizim sürü sürü rastladığımız küçük bayanlar gibi kendini hayale, lirik, hatta biraz isterik hislere kaptırmamıştı. Çok serbest büyümüşü. Anası görgüsüz bir Çerkez cariyesi idi. Sevk-i kaderle gebe kalmış, sevk-i kaderle doğurduğu Semiha'nın sayesinde hovardalığıyla nam salmış olan Semih Paşa'nın biricik karısı olmuştu. Paşa öldüğü zaman, pek az şeyler, bırakmış bu kalanlar da Semiha mektebini bitirinceye kadar anne ile kızdan bir de Arap bacıdan ibaret olan küçük aileyi Nişantaşı'ndaki büyük konakta geçindirebilmişti. Semiha'nın istikbal için yaptığı bütün hesaplar, zengin bir koca bulmak fikrinde toplanıyordu.

Fakat bu fikirde karar kılarken hiçbir zaman zengin kocayı sade zengin olduğu için kabul edemeyeceğini de fark ediyordu. Şimdiye kadar etrafında dolaşıp kur yapan bir sürü sosyete züppesine yüz vermemesi, Nişantaşı ve Şişli havalisinde zerre kadar dile düşmemesi bundandı.

Keramet'i gözü tutmuştu. Pekâlâ, alımlı, çalımlı güzel delikanlı idi. Avrupa seyahatlerinden bahsetmesi ve kılığı kıyafeti de zengin olduğunu gösteriyordu. Fakat bir tarafı noksandı. Çok hassas, lüzumundan fazla şair görünüyordu. Halbuki erkek dediğin biraz sert, nasıl söylemeli, bir parça hoyrat, tuttuğunu koparır, kopardığını sırtlar götürür olmalı idi. Yani Semiha kendisini, iyi müdafaa edilen bir kaleye benzetiyor, gerek kuvvet, gerek his bakımından zaptedecek cihangiri bekliyordu.

Maceradan hiç korkmuyordu. Kendisini nerede ve ne pahasına olursa olsun müdafaa edeceğine emindi. Bununla beraber Necati'nin yazdirdığı mektubu alınca şaşırıldı.

İlk mektuplar çok hoşuna gitmişti. Ortalara doğru ifade karanlıklaştıkça keyfi artmıştı. Sonraları başlayan beceriksiz tehditler ona büsbütün eğlenceli görünmüştü. Fakat çok erkek, çok kabadayı, hatta çok külhanbeyi edalı son mektuba ne mana vermeli idi.

Bunları düşünürken oda kapısı açıldı. İçeriye kendi yaşında güzel bir kız girdi.

“Bonjur Semiha,” dedi. “Şairin yeni mektubu var mı? Merak ettim de uğradım. Üzme bu kadar çocuğu canım! Hem beğeniyorum diyorsun, hem de...”

“Gel Necla, bak, mektuplara birdenbire bir hal oldu?”

Necla da mektubu okuyunca şaşırıldı.

“Ne oldu bu delikanlıya birdenbire?”

“Bilir miyim?”

“Şimdi ne yapacaksın?”

“Tabii gideceğim.”

“Deli misin sen?”

“Hiç de değil. Ben macera için yaratılmış bir kızm, gitmemek elimde mi? Ne heyecanlı hayat... Ne yapacak dersin?”

“Bana kalırsa koluna bir başkasını takıp önünden geçecek.”

“A... bak bunu hiç düşünmemiştim. Bunu yapar mı? Yapabilir mi sanıyorsun? Hele yapsın da görsün.”

“Ne olur?”

“Bir daha yüzüne bakmam. Bir de ne olur diye soruyorsun. Bu kadar bayağı bir adam sevilir mi hiç?”

“Haksızlık sende. Niçin naz ettin sanki... Pekâlâ görüşüp anlaşabilirdiniz. Hem zengin, hem güzel bir delikanlı, biraz fazla şair ama her güzelin bir kusuru var.”

“Ne olursa olsun, koluna başka bir kadın alıp sevdiğini iddia ettiği bir genç kızın önünden geçmek dünyada affedilmez.”

“Şu halde, fena bir vaziyetle karşılaşmamak istersen hiç gitme.”

“Asıl şimdi muhakkak gideceğim. Bakalım ne olacak?”

“Cesaretine hayranım Semiha! Haydi bon şans.”

Hürriyet Tepesi تنها idi. Tâ uzakta iki sevdalı baş başa oturmuşlar, dünyayı görmez bir halde dertleşiyorlardı.

Semiha etrafına bakınarak yürüyor. Görünürde aradıklarından kimse yok. Biraz ilerledi. Abide duvarının dibinde yolun kenarında bir otomobil duruyor. Kalbi bir çarpıyor ki... Yoluna devam etti, otomobilin hizasına gelince şoför yerinden atladı.

“Semiha Hanım siz misiniz?” dedi.

“Evet benim.”

“Sizin için bir paket var. Durun da vereyim.”

Otomobilin kapısını açtı, eğildi. Semiha da merakla yaklaşmıştı. Keramet’in aziz arkadaşı Badi Necati’den başkası olmayan şoför bütün dikkatini kulaklarına toplamış, kızın ayak seslerini hesaplıyordu. Ve Semiha’nın omzundan otomobilin içine bakmak için hafifçe eğildiğini sezer sezmez, şimşek gibi döndü. Kızı arabanın içine devirdi. Öteki kapıdan hızla giren Zeki Çizer de eliyle ağzını kapadı.

Otomobil hemen hareket etti. Zeki bu işte pek acemi davranıyor, bayanın bir yeri incinecek diye ödü patlıyordu. Fakat çok şükür Semiha çırpınmıyor, hiç hareketsiz duruyordu.

Sanatkâr çocuk bu büyük teslimiyeti görünce yelkenleri büsbütün suya indirdi. Zaten prensip itibarıyla kadınlara kaba muamelede bulunmayı alçaklık sayanlardandı.

Titreyen bir sesle:

“Bağırmayacağınıza söz verirsiniz,” dedi, “ağzınızı bırakırım.”

Ve Necati’nin:

“Etme birader, yufka yürekliliğin sırası mı,” demesine meydan vermeden elini Semiha’nın ağzından çekti.

Kız ciddiyetle çıktı:

“Bu nasıl iş. Eğer otomobili şimdi durdurmazsanız imdat diye haykırırım.”

Zeki, ne diyeceğini şaşırılmıştı. Kekeledi:

“Aman rica ederim, kabahat benim değil, Necati olacak...”

Necati daha fazla söylemesine vakit bırakmadan söze karıştı:

“Bana ne yahu! Biz emir kuluyuz, çete reisimiz ne derse yaparız. Boynumuz kıldan ince.”

Semiha alâka ile sordu:

“Çete reisi mi dediniz? Bu da kim?”

“Bizim Bay Keramet Eşkin.”

“Ay, o çete reisi mi?”

“Elbette çete reisi, beğenemedin mi bayan?”

“Ne çetesi bu böyle?”

“Ne çetesi olacak, görmüyor musun, aşk çetesi!”

“Aşk çetesi ne demek?”

“Daha farkında değil misin? Senin gibi Nuh deyip peygamber demeyenleri yola getirmeye mahsus çete. Hem de çetelerin daniskası.”

“Pekâlâ, bu çete şimdiye kadar başka kızları da kaçırdı mı?”

“Hayır, bu işe daha yeni başladık. Çeteyi yeni kurduk, ilk av sizsiniz. Bakalım siftahınız nasıl çıkacak. Bereketli mi, kısır mı?”

Bir müddet sustular. Necati sürati gittikçe fazlalaştırıyordu.

Semiha:

“Siz,” dedi, “iyi şoförmüşsünüz!”

“Eksik olma yengeciğim.”

“Münasebetsizin sözüne bak. Ben sizin neden yengeniz oluyormuşum?”

“Reisimizin refika-i hayatı olman bakımından...”

“Ne dedin, ne dedin?”

“Şimdi çetenin karargâhına gidince anlarsın yengeciğim.”

Zeki nihayet kendisini toplayabildi.

“Necati sus,” diye bağırdı. “Semiha Hanımefendi’yi korkutma!”

“Niçin korkayım Bay Zeki, sizin gibi nazik bir artistle beraber iken insan korkar mı?”

“Duydun ya, Necati, Semiha Hanım, bu andan itibaren himayem altındadır. Gevezelik yasak.”

“Teşekkür ederim, Bay Zeki.”

Semiha’nın vahşiliği gitgide dağılıyor. Necati türküye başlayınca büsbütün sakinleşti. Hatta Zeki’nin verdiği sigarayı bile reddetmedi.

Akşam oluyordu. Otomobil bozuk yollarda yavaşladı.

Necati, hapisane havasından sonra deveci türküsüne, ondan da moda tangolardan birine geçince, Semiha da yardıma başladı.

Necati içinden:

“Aşk olsun,” diyordu, “beğendim hatunu. Paşa kızı falan ama gönülsüz. İyi de sesi var.”

Ve şarkı bitince:

“Ayak türabın olayım yengeciğim,” diye rica etti. “Hani bir de kıvrıcık saçlı esmer güzeli var, onu lütfetsene.”

Semiha, şoför arkadaşı kırmadı. Necati yine mırıldanıyor.

“Vay canına, ben ömrümde bu kadar çürük tahtaya hiç basmadım. Bir şişe rakının tam yeri imiş. Beş kuruşluk da leblebi, gel keyfim gel.”

Saat dokuzda doğru, kırların ortasında yüksek duvarlarla çevrilmiş bir köşkün kapısında durdular. Necati klaksonu üç kere uzun uzun öttürdü. Uzaktan uzağa bir köpek havlıyor. Kapı açıldı. Otomobil bahçeye girdi. Bahçe bakımsızlıktan ormana dönmüş ama köşk çok büyük.

Merdivenli antrenin önünde bir delikanlı duruyor. Necati yere atlar atlamaz ona yanaştı. Kulağına: “İçeriye sıçra, maskeyi falan çıkarırsın. İş başkalaştı. Rezil olmayalım,” dedi, sonra yüksek sesle bağırdı:

“Reise haber ver nişanlısını getiriyoruz.”

Delikanlı içeri koştu. Necati'nin yerden göğe kadar hakkı vardı. Keramet hâki bir ceket giymiş, beline kocaman bir tabanca, yüzüne siyah bir maske takmış bekliyordu. Bu haliyle öyle komikleşmişti ki, görüp de katılmamanın imkânı yoktu. Necati'nin söylediklerini dinleyince hemen kemeri çözdü, maskeyi sıyırdı, hepsini birden dolaba tıktı. Masanın başına kuruldu. Kalbi küt küt atıyor, şakakları zonkluyordu. Bir saatten beri karaladığı kâğıdı tekrar önüne çekti. Eline kalemi aldı bekledi.

Necati'nin narası koca köşkü çın çın öttürüyor:

“Reis, destur, yengeyi getiriyoruz!”

Semiha eşikten atlayınca etrafına bakındı. Tavan işlemeli, mobilya eski olmakla beraber son derece pahalı cinsten. Keramet'in önüne kurulduğu masa fevkalade, duvardaki tablolar her babayiğitin paha biçeceği şeyler değil.

Semiha gülerek:

“Çağırılmışsınız, işte geldim Bay Reis. Cariyeniz emrinize muntazır.”

Keramet göğsünü şişirip kendisine cesaret vermek isteyerek:

“Hoş geldiniz diyebildi.”

Semiha reisin önündeki kâğıdı işaret edip sordu:

“Yeni şaheserler mi üstat?”

Ve Keramet'in asla beklemediği bir cüretle yaklaştı, kâğıdı zavallının mümanaatına meydan bırakmadan eline aldı. Genç kız, iki kahkaha arasında:

“Bu bir şiir serlevhası mı?” dedi. “‘Allahım bana cesaret ver!’ diye yazmışsınız. Hem de tam bir sayfa.”

Keramet artık susmanın manasızlık olacağını kestirmişti. Kendini toplayarak cevap verdi:

“Evet Semiha, bir şiir başlangıcı idi ama sonunun böyle olmasını sen istedin. Beni haydutlar gibi hareket etmeye mecbur ettin. Herhalde neticeden memnun olmuşsundur?”

“Tuhaf adamsınız, memnun olmadığımı kim söylüyor.”

Necati tasdik etti:

“Zekâmı sevsinler reis, yengem dünyada bir tanedir. Öylesine beğendi ki, otomobilde fakirle bir ağızdan şarkı bile söyledi. Buraya kadar güle eğlene geldik.”

Zeki:

“Beni unutma, Necati, Semiha Hanım buraya kadar himayem altında değil mi idi, diyerek vaziyeti tavzihe girişti.”

Artık büyü bozulmuştu. Necati dışarıya seslendi:

“Kadri! Ablayı al, küçüğü yüklen, gelin. Artık yabancı kalmadı. Perde indi.”

Sonra Semiha'yı bir koltuğa oturtarak anlatmaya başladı:

“Burası bir divane Mısırlının köşküdür. Yılda bir ay ya oturur ya oturmaz. Kadri onun hem soförlüğünü yapar, hem de burada olmadığı zaman köşkü bekler. Sizi kaçırmak iktiza edince burasını hatırladım. Fakat yüzüne beraber söylemek gibi olmasın ama, Keramet Reis'i kaçırmak, sizi kaçırmaktan güç oldu.”

“Sahi öyle mi Keramet Bey?”

“Ne yalan söyleyeyim Semiha, korktum. Son günlerde o kadar değişmişim ki, arkadaşlar beni bir yere kapayacaklar, bu ümitsiz aşkı unutuncaya kadar salıvermeyecekler diye adeta şüphelendim. Epey münakaşa ettik.”

“Demek bu fikir Necati arkadaşın öyle mi? Pek beğendim. Size kalsa işi hâlâ edebiyatla halletmeye uğraşacaktınız. Halbuki erkek pratik olmalı biraz.”

Necati:

‘Duydun mu? Haklı mı imişim,’ der gibi Keramet’e göz kırptı. Keramet sevincinden hop oturup hop kalkıyordu.

Geceyi çok eğlenceli geçirdiler. Necati fırlayıp erkeklere rakı, kadınlara bira aldı.

Sabaha kadar içtiler. Semiha piyano ile beraber şarkı söyledi. Keramet şiirlerini okudu. Kırıl hepsinin ayrı ayrı krokilerini çizdi. Necati Zeybek oyunu oynadı. Kadri bağlama ile yanık Anadolu havaları çaldı. Karısı –eline sağlık– mükemmel mezeler hazırlamıştı. Ve üç yaşındaki çocukları – hikmet-i Hüda– sabaha kadar hiç huysuzlanmadı, ağlamadı, mışıl mışıl uyudu.

Ertesi günü, öğleden sonra misafirler yola çıktılar.

Semiha ile Keramet anlaşmışlardı. Yalnız alelusul annesine müracaat edilecek, baba dostlarından bir Avukat Ali Hamdi Bey varmış, onunla konuşulacaktı.

Semiha’yı sokağın köşesinde bıraktılar. Üçü de seviniyordu. O kadar dalmışlardı ki, koca paşa kızını nişanlanmaya ikna ettikleri gün ceplerinde topu topu 30 lira kaldığını akıllarına bile getirmiyorlardı.

Fakirlik Kepazeliktir

Üç ahbab çavuşlar oturmuşlar, yanık yanık konuşuyorlardı. Keramet'te söz söylemeye kudret kalmamıştı. O sade aptal aptal başını sallıyordu. Biteviye çene yarıştıran Zeki'ye, Necati'ye kısa cevap veriyordu. Zeki gittikçe kızıyor:

“Necati, saçmalama, sen hâlâ işin alayındasın, etrafı gül pembe görüyorsun.”

“Elbette gül pembe göreceğim.”

“Yahu meselenin pembeliğe tahammülü kaldı mı, işte üçüncü çarşamba geldi çattı. Bir defa oğlan hastalandı dedik, ikincide enişte bey telgraf çekti, aman halası mürüvvetini görmezse içlenir, bekleyin, diye yalvardı, yalanını kıvırdık. Bakalım bugün ne diyeceğiz?”

“Bir şey atıver.”

“Öyle ya, bir şey atıver demesi dile kolay, ama Zeki Çizer mahvoluyormuş, tere batıyormuş, Türkçesini unutup kekelemekten iflahı kesiliyormuş, size ne? Yengemizin validesi geçen defa adeta çıkıştı. ‘Oğlum, başka bir sebep varsa açıkça söyleyin,’ diye.”

“Ne cevap verdin?”

“Sen olsan ne dersin? Yemin üstüne yemin ettim. Vallahi zannettiğiniz gibi değil, billahi mazeretimiz meşru, tallâhi hilafım yok dedim. Hele Semiha Hanım Keramet'in hastalığını merak edip ‘İlle de gidip göreceğim’ diye tutturunca –lafın burasında Keramet derin derin inledi– pusulayı büsbütün şaşırdım. Ben ‘Doktorlar men ettiler,’ diyerek kuyruklu yalanlara giriştikçe, kız büsbütün avaza başladı. Neticede hastalığı mühlete vurduk, eğer üç güne kadar kalkıp yürümezse, ziyaretine gelmezse, sizi alır götürürüm, dedim de önünü güç aldım.”

“Aşk olsun Zeki. Ya dalgınlığa gelip tramvaya atlasaydınız?”

Keramet müthiş bir facia karşısında imiş gibi cevap verdi:

“Rica ederim başka şeyler konuşalım, boğulacağım.”

Necati güldü:

“Gelin şu işin iç yüzünü Semiha yengeme çıtlatalım.”

“İmkânı yok.”

“Rezil oluruz.”

“Kızın sıtkı sıyrılır.”

“‘Ben vazgeçtim, el âlemin kopuğuyla evlenemem,’ derse? Beni alimallah intihar temizler.”

“Zannetmem, iyi kızdır o, vallahi aldırılmaz.”

“Necati saçmalıyorsun. Aldırmaması kalmış mı?”

“Elbette, yoktan yonga kopar mı? Yok işte. Gelin beni dinleyin, biz bu kadar nişan masrafının altından kalkamayacağız. Hesap ettik, kitap ettik adeta yıkım olacak. Yazık günah değil mi, diyelim, işi kökünden halledelim.”

“Keramet, Necati yine haklı, biz meseleyi önceden bu hale getirmeyecektik.”

Düşüne düşüne akli duran Keramet bu laf üzerine kendine gelir gibi oldu. Açtı ağzını, yumdu gözünü:

“Bir de utanmadan söylediği söze bak. Ben de seni akli başında bir herif diye beraberime aldım.

Kız evine gittik. Utancımdan lafa karışmadım. Erkek tarafı diye sözü sen idare edecektin.”

“Kabahat benim mi? Bana ne demeye kafa tutuyorsun? Evvelce ne konuştuksa öyle söylemedim mi? Kararlaştırmış laflardan kıl kadar şaşım mı?”

“Keşke şaşaydın.”

“O zaman da ne söyleyeceğini bilemedin, sana vur dedik öldürdün, diye celallenirdin.”

“Celallenmezdim.”

“Celallenirdin.”

“Susun artık, olan olmuş arkadaşlar, siz şimdi bana söyleyin bakalım, önce nasıl atıp tuttunuz?”

“Dinle de anlatayım.”

“Sen sus Keramet, ben anlatayım. Bak Necaticiğim, zihnimize güşayış gelsin, çenemiz açılsın, utanma sıkılma bertaraf edilsin diye, üst üste dörder duble yuvarladık. Ağzımıza biraz karanfil, bir iki çiklet, biraz nane şekeri falan atıp yemekten sonra konağa damladık. Bizi izzet ve ikramla karşıladılar. Mükemmel bir odaya aldılar, etrafa baktım, vaziyet öyle zannettiğimiz gibi parlak değil, mobilyalar eskice, hatta biraz köhne de diyebilirim.”

“O tarafları geç, sadede gel Zeki.”

“Pekâlâ Kerametçiğim, işte geçiyorum. Bir ihtiyar kadıncağız, valide hanım, bir Arap bacı, bir Semiha Hanım, ihtiyar bir avukatla refikası, bir de Keramet’le ben karşılıklı oturduk. Kahveler, likörler içildikten sonra avukat gözlüklerini düzelterek lafa başladı:

Bunca yıllık avukat olduğundan naâşi adeta insan sarrafı kesildiğini, bu sayede bizim ne mal olduğumuzu görür görmez anladığını, bizi gözü tuttuğunu, binaenaleyh pederinin lütuf-didelerinden bulunmakla iftihar duyduğu, Semiha Hanımefendi ile Keramet Beyefendi’nin aktüizdivacına bir mâni tasavvur edemediğini velakin aşk ü alâka evlilik münasebetlerinde bir mühim nokta ise de, esas meselenin iktisadi bakımdan tetkike muhtaç olduğunu da kimsenin inkâr edemeyeceğini büyük bir belagatle izah etti. Tam kırk beş dakika süren bu ağdalı izahattan sonra sözü ben aldım.”

“Sizi çok iyi anlıyorum, efendim,” diye başladım, “arkadaşım Keramet Eşkin, istikbalin beklediği büyük muharrirlerden biridir. Binaenaleyh iktisadi meseleler bu izdivaç işinde zerre kadar mühim bir rol oynayamaz.”

“Keramet Beyimizin meşguliyeti nelerdir?”

“Kalemiyle yaşar.”

“Bir gazetede falan mı çalışır?”

“Hayır, her sene kitap çıkarır.”

Avukat bu cevabı alınca bir müddet düşünceye daldı, sonra öksürerek karşılık verdi:

“Şiir şüphesiz büyük bir zekâ ve hassasiyet işidir velakin henüz pazar münasebetlerinde altın rayıcı bulamadı. Binaenaleyh senede bir kitap çıkararak bunun varidatıyla bir ailenin nasıl geçindirileceğini lütfen izah eder misiniz?”

“Hay hay! Keramet şiiri para kazanmak için yazmaz. Biz, sanat sanat içindir diye çalışan sanatkârlarız. Sanatta para ekseriya sanatkârın ölümünden sonra görünür.”

“Şu halde?”

“Şu halde... Anlamalısınız ki, Keramet Eşkin Bey refikasını asla şiirden alacağı paralarla geçindirmek iddiasında değildir. Şairin ailesi zengindir. Mütেকait bir yüksek memur olan pederinin müteaddit çiftlikleri, teyzesinin bankada parası, Mahmutpaşa’da iki dükkânı, Sultanhamamı’nda orta büyüklükte bir hanı vardır. Sonra yeni bir moda çıktı. Muharrir ve şairler, sefir-i kebir, sefaret

başkâtibi falan oluyorlar. Elbet bizim Keramet Eşkin'e de sıra gelir. Hoş, sevgili arkadaşım şimdi istese kendisine 200 lira maaşla iş verirler. Zaten birkaç defa bu kabil teklifler, rica ve niyazlar karşısında kaldı. Lakin biz şimdilik kendimizi sanata boydan boya vermek taraftarı olduğumuzdan aldırmadık. Zaten maddi refahımız da buna ihtiyaç bırakmıyordu. Halimizi görüyorsunuz. Kılık kıyafet düşkünü, cebi delik, serseri, meteliksiz herifler değiliz.”

“Estağfirullah... Estağfirullah...”

“Binaenaleyh bu mesele üstünde fazla durmasak da şu nişan merasimi hakkında küçük bir program çizsek, dedim.”

Necati bıyık altından gülerek:

“Amma da atmışsın ha!” diye çıkıştı. Keramet başını iki tarafa sallayarak tasdik etti:

“Hepsi bu kadar olsa neyse ne! Öp de başına koy! Dahası var, dinle de yüreğine inmezse, bana dönmezsen bravo.”

“Ne yapayım azizim, kocakarıyı dolandırdık, define dalaveresiyle üç yüz lira tedarik ettik. İnsan kılığına bu sayede girebildik mi diyeydim? O, kakavan avukattan, vay gidi züppeler, elin serserilerine ben kız mı kaptırırım, defolun, diye hareket mi göreydik?”

“Öylesi de olamazdı tabii. Fakat bir kaçamak yolu, bir ricat hattı temin edecek arka kapı bırakabilirdiniz!”

“Onu burada söylemek dile kolay.”

“Peki, sonra ne oldu?”

“Ne olacak, nişan ziyafetini konakta yapmayı lütfen kabul ettik. Bize kalsa ‘İlle büyük bir otelin yazlık salonunda olacak,’ diye ısrar edecektik ama Allah razı olsun avukat ayak diredi.”

Yine uzun bir mukaddimeden sonra:

“Semiha Hanım kızım, tahsili terbiyesi yerinde namus-ı mücessem bir hanımefendidir. Fakat senelerce erkeksiz kaldıklarından ötürü iktisadî vaziyetleri bu kabil masrafları şimdilik karşılamaya müsait değildir. Yazıhaneme mevdu iki büyük davayı pek yakında avn-i Hak‘la temize çıkaracağım, o zaman ellerine külliyetli bir para geçecektir. Artık Keramet Bey oğlumuz bu sermayeyi inşallah hüsn-ü idare ederler. İki asil ailenin birleşmesinden elbette çok hayırlı neticeler çıkar. Binaenaleyh biz – kız tarafı– şimdilik hiçbir masrafı üstümüze alamayacak bir vaziyetteyiz. Sizin gibi sanatkâr insanlar şüphesiz ki, para evlenmesi yapmayı düşünmemişsinizdir.”

Necati atıldı:

“Vay canına, güvendiğimiz dağlara kar yağdı desenize...”

Keramet cevap verdi:

“Ne ehemmiyeti var birader, biz para almıyoruz, kız alıyoruz.”

“Haydi, söylediğin gibi olsun. Sonra...”

“Sonra Keramet’in bu fikirde olduğunu tahmin ettiğimden kılımı kıpırdatmadım. Ben de tıpatıp böyle cevap verdim ve hemen lafı nişan ziyafetine geçirerek atıp tutmaya giriştim.”

“Hem de nasıl attı tuttu biliyor musun Necati, altından kalkılmayacak derecede.”

“Bilir miyim, bir kere havasını bulmuş, pupa yelken açılmışım. Lafı endazeleyemedim. Rakı da kafama iyiden iyiye vurmuştu. Veryansın okudum. Evvela, ‘Bizim davetliler yüz elliye aşar, iki yüz kişiye dayanır. Bunlar tabii davetliler, bir de sağdan soldan duyanlar yetişirse ferah ferah üç yüzü bulurlar,’ demişim.

Kız tarafları birbirlerine bakakaldılar. Arayı kesmeden teminata giriştim. Hemen sigara paketini çektim çıkardım. Arkasına rakamlar düşürmeye, hizalarına tafsilat kaydına başladım. Elli nefer davetli de kız tarafından ilave edip yekûnu 350 üzerinden hesapladım. Şu kadar likör, bu kadar çay, şu miktar şeker, çiçek, hatta bozuk para, pek samimi ahbablara rakı, resmi olanlara ‘bol’ ister, dedim.”

“Maşallah, maşallah. Daha başka ne marifetler becerdin?”

“Asıl büyük marifeti de ben söyleyeyim, laf buraya gelince bizim Zeki Çizer tekrar ateşlendi. Gözleriyle odanın dört köşesini şavulladıktan sonra tekrar dile geldi.”

“Aman bir şey unuttuk. Malum a, devir çarliston devri. Bu kadar davetli bir araya gelir de dans etmez mi! Biz tabii bir cazbantla bir incesaz getireceğiz. Şu halde konağı bir kere de bir mimar arkadaşına muayene ettirsek, aşırı zıplamaya dayanır mı, dayanmaz mı anlasak?”

“Hoppala, ne hacet Zeki, oldu olacak bari büsbütün coşaydın da ‘Şu konağı yıkalım, yeni baştan betonarme olarak yaptıralım’ diyeydin. Yahu siz delirdiniz mi? Bu kadar imlaya gelmez lafı nasıl da sıralarsınız? Keşke beraber gelseydim, o avukatın nasıl olsa ağzından girer burnundan çıkardım. Vah vah, yandım doğrusu.”

“Geleceğin, gelmeli idin, insan benim gibi bir arkadaşımı böyle bir sırada terk eder mi?”

“Bilir miyim yahu, hiç aklıma gelir mi? Sizin bir çuval inciri bu çeşit berbat edeceğinizi ben nasıl tasavvur ederdim.”

“Elbette bir çuval inciri berbat ederiz. Bizim aklımız böyle maddi meselelere erer mi? Gayri bu işi yine sen temizleyeceksin; çünkü hemen ertesi günü bizim Mimar İsmet’i alıp eve götürdük. Evi keşfettirdik. Çarlistona falan dayanıklı çıkmadı.”

Necati düşünmeye daldı. Neden sonra:

“Bana bakın çocuklar,” dedi, “bu işin savsaklamaya takati yok. Kökünden halletmeliyiz. Madem ki böyle arapsaçına döndü bir kere, artık dalavere üstüne dalavere çevirelim. Siz evden fellik fellik kaçıyorsunuz ama kepezeliğin önünü yine teyze hanımın Emniyet Sandığı’ndaki akçeleri alacak. Şimdi beni dinleyin. Bugün Zeki Semiha’ya gitmesin.”

“A, işte bak, bu dünyada olmaz.”

“Öyle bir olur ki, oynaya oynaya. Bu akşam doğruca Kerametlere dayanın. Teyze ile pedere, ‘Her şey hazır, bütün av levazımatını temin ettik. Velakin bize çok tuzluya mal oldu,’ deyin.”

İki sanatkâr bir ağızdan haykırdılar:

“Biz de seni akıllı bir adam sanırdık. Sen bizden betermişsin. Gayri bizim teyze ile pedere kıvıracak yalanımız kaldı mı? Hani öyle pahalıya mal olan av levazımatı derlerse ne cevap veririz.”

“O tarafı siz bana bırakın. Yarın sabah ben birkaç ecnebi sefaret memurunu Büyükçekmece’ye ava götüreceğim. Onlar silahlarını, köpeklerini benim arabaya koyar, kendileri hususi otomobillerle dönerler. Ben yolda bir pan yaparım. Onlara, ‘Siz gidin ben tamiri yapıp size yetişirim,’ derim. Bu sırada siz vaziyeti idare edersiniz. Saat ona doğru kapıya dayanırım. Pederle teyzeye alet ve edevatı gösterdikten köpekleri tetkik ettirdikten sonra bana kumandayı basarsınız:

‘Haydi oğlum, sen doğru vapur iskelesine git bunları orada bir yere bırak, sonra gel bizi bul. İngiliz mağazasından portatif kazma kürek, ip, sandalye tedarik edelim,’ dersiniz.”

“Şimdi anladım. Aşk olsun.”

“Ben de çaktım işi. Nur ol Necati.”

“Haydi artık Keramet, bırak şu suratı da eve gidin.”

“Dur yahu, bir şey unuttuk, sonra halimiz ne olacak?”

“Evet İzmir’e varır varmaz, Semiha’nın evine bir telgraf çekersiniz. Buradan gitmeden bir yüz papel koparıp terziye Keramet için bir siyah elbise ısmarlarız. Oradan teyzeyi yolmak daha kolay olur. Bir iki yüz papel de oraya çekersiniz. Hele divane amcayı da haklarsanız nişan işinden yüzümüzün akıyla kurtuluruz. Sonrası yine ensenizdeyim, sanat falan diye saçmalamayı terk ederek hiç olmazsa birer hocalık temin edin. Ayda en azı kırk elli lira gelir. Bu serserilikten vazgeçersiniz.”

“Hay hay!”

“Bir sözünü iki edersek yüzümüze tükür.”

Ertesi sabah saat on raddelerinde Keramet’in Vefa’daki evinin sessiz sokağında inim inim inleyen klakson ev halkını pencereye topladı. Meraklanan sade teyze ile peder değildi, bütün komşu evlerin pencere kafesleri süzüldü. Otomobilde iki tane kıymetli av köpeği, üç tane tüfek mahfazası, bir sürü fişeklik, av çantası hatta yabani ördek avına mahsus uzun konçlu lastik çizmeler vardı.

Keramet’le Zeki seğirttiler. Köpeklerin tasmalarını eline almış olan Necati ile beraber merdivenleri çıktılar. Evin içi teyze hanımın beslediği yedi sekiz kedi ile dolu idi. Köpeklerle kediler birbirlerine girdiler. Havlamalar, miyavlamalar gökyüzüne çıktı. Nihayet hayvanları teskin ettikten sonra alet ve edevat ortaya saçıldı. Peder gençliğinde bir müddet avcılığa merak sarmıştı. Tüfeklere ağzının suyu aktı. Hele köpekleri çok beğendi. İkisini de okşadı. Teyzenin sevinci büsbütün başka cihettendi.

İçinden:

“Aşk olsun Keramet’e, ben de parayı yedi diye oğlanın günahını aldım,” diye düşündü.

Nihayet takarrür ettiği gibi avcılık edevatını iskeleye gönderdiler. Tekrar bir celse açıldı. Hesaplara bakıldı. Keramet sevgili arkadaşı Zeki Çizer’e bu münasebetle tam 120 lira borçlanmıştı. Tüfeklerin tanesi 120’şer liraya elden düşürülmüş, köpeklere tamam ellışer lira sayılmıştı. Bütün masarif – Keramet’in kitap hesabından eklediği parayı da saymak şartıyla (!) – tamam beş yüz liraya yaklaşıyordu. Teyze sözü fazla uzatmadı:

“Elbette masraf edilecek,” diye delikanlılara cesaret verdi. “Şimdilik denizden kurtulup dereye boğulacak değiliz ya, siz bana vapur ne zaman kalkıyor onu söyleyin?”

“Saat dört buçukta kalkıyor ama, biz daha öteberi alacağız. Malum a, kazma, kürek, vesaire lazım. Sen ne diyordun Zeki Çizer, bir de mesaha aletiyle vesair fennî levazım istermiş öyle mi?”

“Evet, ister.”

“Şu halde ben Hacı Hasan Efendi’den iki yüz elli lira daha alsam yeter mi?”

“Yeter teyzeciğim, biz de bir yerlerden uydururuz. Kitapçı vaat etti. Yüz lira veririm dedi. Haydi yüz lira olmasın da elli olsun. Üç yüz lira da bizi götürür getirir.”

“Aman sakın amcaya bir şeyler sezdirmeyin. Para iktiza ederse bir telgraf çekin uydururuz.”

“Olur teyze.”

“Sonra sakın defineyi bulur bulmaz cahillik edip hükümetin kulağına götürmeyin, tedbirli davranın.”

“O tarafını biz beceririz. Zeki kardeşim de beraber gelmeyecek mi?”

“Haydi öyle ise ben gideyim.”

Teyze eski çarşafını giyip gitti. Döndüğü zaman beş tane elli liralık banknotu Keramet’in avcuna

yerleştirdi. Öpüşüp koklaştular. Teyze hanım, delikanlıların arkasından kapıdaki taşlığa tam bir teneke su boşalttı.

“Su gibi gidip gelin, evlatlarım, yolunuz uğurunuz açık olsun,” derken sesi titriyordu.

İzmir’de ilk iş Semiha’ya telgraf çekmek oldu. Sonra şimendifere binerek Kuşuçmaz Çiftliği’ne gittiler. Amca beyi, çiftliğin binası önünde gölgeye yan gelmiş buldular. Karşısında kâhyası İlyas Ağa ayakta duruyordu. Amca ne kadar şişmanlamış... Fakat yine çok dinç, çok canlı görünüyor. Amca bey mütekait bir telgraf müdürü idi. Yegane mânisi, çiftliğin etrafında ve hudutları içinde bulunan telgraf direklerini pir aşkına yenilemek, onların çürüklerini kaldırıp düzgünlerini dikmekti. Parası vardı ama aile onu hasis tanırdı. İzmir civarındaki büyük çiftlik epey mahsul veriyordu. Senelik masrafı pek az olan tek bir adam bu parayı topyekûn sarf edemezdi ya.

Amca bey yeğenini ve misafirini sevinçle karşıladı. Karşı karşıya oturdular. Sevincini saklamaya çalışan amca açtı ağzını yumdu gözünü.

“Bu ne bigânelik, bu ne yüzsüzlük, bre haylaz, kaçınıcı mektubum bu. Bari gelirken bir telgraf olsun çekmek yok mu –telgraf derken adeta sesi değişiyordu– insan bir telgraf çekmez mi? Baban olacak hayırsızdan zaten sıtkım sıyrıldı. İstanbul’da işi yok, gücü yok. Be adam şu dağ başında bir biraderimiz var, gidip bir görelim, öldü mü, sağ mı, diyemez mi? Ya o teyze olacak hasis karıya ne oluyor?”

“İşleri var amcacığım.”

“Kime yutturuyorsun. O tembelin ne işi olur ki. Kalkın çiftliği gezelim. Haydi davran İlyas Ağa, bunlar şehir uşağıdır biraz da köy görsünler, akılları toprak işine ersin.”

Çiftliği dolaşmak epey sürdü. Akşam kararırken binaya avdet edebildiler. İki tosunun karınları fena halde acıkmıştı. Amca bey dolaştığı yerlerde daima telgraf direkleriyle meşgüldü.

“Baksana İlyas, yine üç numaralı direk çarpılmış.” Yaman bir Kayserili olan İlyas cevap veriyor:

“Elbette, çarpılır velinimet, o İhsan olacak herifin yaptığı iş bu kadar olur.”

“Artık İhsan’a havale etmeyelim, bu sefer Mehmet Usta diksin.”

“Baş üstüne.”

O gece yorgun olduklarından hemen yattular. Ertesi günü öğle üzeri uyandılar.

Semiha’ya “Amcam ölüm halinde, İzmir’e hareket mecburiyetinde kaldım,” diye telgraf çekilmişti. Keramet’in akılı fikri İstanbul’da. İkide birde:

“Ne dersin Zeki, sakın ‘Bu sözünde durmaz serseri de ne biçim herif, ben bu işten vazgeçtim. Kendisi hastalanır, eniştesi mürüvvet görmek ister, amcası ölüm haline gelir, bu ailenin gelini olacağıma, gider hastabakıcı yazılırım daha iyi,’ derse, ne halt ederiz.”

“Üzülme, akıllı kızdır, demez.”

“Gidip bir telgraf daha mı çeksem.”

“Saçmalama, en iyisi eve bir mektup daha yazalım. Burada istediğimiz gibi define aramaya avcılık kâfi gelmedi. Amca beyi artezyen kuyusu açmaya ikna ettik. Sondaj makinesi kiralayacağız. Amcanın böyle işe akılı yatmadığından masraf bize ait, iyi olmazsa zararı bizim dedik, aman yüz liracık olsun yetiştirin, diyelim.

Terziye elli lira verdik, elli de masraf ettik, cebimizde yüz elli lira kaldı. Dönüş parasını amcadan koparırsak, iki yüz elli lira ile İstanbul’a döner, gizlice nişan yaparız. Sonra emrivaki elbette bir yoluyla evdekilere anlatırız.”

“Haklısın Zeki, iyi düşünüyorsun!”

Mektubu yazıp gönderdiler. Semiha’ya bir telgraf çektiler. Koca çiftlikte dehşetli canları sıkılıyordu. Hele amca bey çekilir dert değildi. Trablusgarp’ta telgraf müdürü iken İtalyanların baskını açıyor. Son telgrafı nasıl çektiğini, makineyi tahrip ettikten sonra telgrafhane kasasını yüklenip hecin devesine nasıl atladığını, Mısır’a gelinceye kadar çölde çektiği çileleri uzun uzun sayıp döküyordu. Hele telgraf direği merakı tahammül edilir şey değildi.

“Direk deyip geçmemeli, bütün devletin umur-ı hususu ona bağlıdır. O evamir, o tahrirat, o şifreler hep bu direkler sayesinde gezer, dolaşır. Her vatandaş direkleri tahrip etmek değil, bilakis biraz yamulmuşlarını görse kendi kesesinden tamire koşmalı, hem bu da herkesin harcı değil, telgrafçılıktan anlamadın mı iyilikten ziyade fenalığın dokunur. Muhabereleleri berbat edersin. Adam maazallah vicdan azabından kurtulamaz ha!”

Arada bir eski hatıratından dem vurur.

“Edirne’de müdür bulunduğum sıralarda...” diye bir başladı mı, yandın. Saatler yavaş yavaş geçer, amca beyin çenesi halisüddem bir Arap kısrığı gibi açıldıkça açılır, önü alınmaz, peşinden yetişilmez bir halde geçer gider. Söz sırasında amca beyin insafı, merhameti yoktur.

Amca bey bir hafta sonra bir öğle üzeri havalenin hâlâ vâsıl olmamasından dolayı suratı bir karış asılmış Keramet’i görünce meraklandı:

“Senin üstünde bir tuhafılık var. Ha, ne dersin Zeki Bey evladım. Bu bizim Keramet’in halini ben pek beğenmiyorum. Ben kaçın kurasıyım, buluttan nem kapmasaydım, her işin iç yüzünü şıp diye meydana çıkarmasaydım, koca telgraf müdürü olur muydum. Söyle bakalım Keramet, derdin hangi taraftan, yoksa heeee... Sakın aşk ve alâka cihetinden olmasın. Hiç ayıplamam. Biz de geçtik bu köprülerden. Ha, nasıl? Yoksa üstüne mi bastım, haydi haydi anlat bakalım, nazenin kimlerden olur? Yoksa kalbini çelededin mi?

Yuf olsun ervahına be! Gül gibi delikanlı olacaksın. Baktın mırın kırın ediyor, ağzından gir, burnundan çık, ailesi razı değilse at vapura ‘Yallah Kuşuçmaz Çiftliği’ de dayan, kendi elimle bir düğün yapayım. Vali-i vilayeti, kumandan paşayı davet edip şan için getirmezsem, ‘Amca sen de olur palavracılardan değilmişsin,’ diye sıtkın sıyrılsın, selamı sabahı kes. Yüzüme bakma.”

Söz bu mecraya dökülünce Zeki ile Keramet gözle kaşla işaretleştiler. Nihayet meseleyi amca beye açmakta hiçbir mahzur görmediler. Vaziyeti etrafıyla anlattılar. Amca bey adeta kendinden geçti. Çocuk gibi seviniyor.

“Aşk olsun sana Keramet, pes doğrusu. Oğlum sen beni bile geçtin gittin, koca paşa kızını künededen atmak, kalbini şıp diye fethetmek, nişan kararı almak... Bre sen ne açık gözümüştün. Pekâlâ bu aralık İzmir’de ne işin var? Yoksa evdeki dangalaklar bir halt mı karıştırdılar. Söylesene ne demeye susuyorsun. Ben malımı bilmez miyim. O baban olacak serser eskiden beri mankafadır. Böyle mühim vaziyetlerde keskin kararlar vermek şöyle dursun insanı büsbütün şaşırtır. Merhum valideni ona alıncaya kadar çektiği çileyi ben bilirim.

Teyzene gelince, halis muhlis hasistir. Hasisin de gebertici soyu. Eğer onda şimdilik on, on beş bin lira mevcut değilse, bileklerimi keserim. Yoksa evladım sana bu işte dirsek mi çevirdiler. Öyle ya, nasıl bildim. Galiba iş güç de hak getire, meteliksizlikten kıvrandın, ‘Kalkıp amcama gideyim halimi arz edeyim,’ dedin. Buraya da gelince biz ağız açtırmadık. Derd-i derununu faş edemedin, vah vah, kestirmeli değil miydin? Şimdiden tezi yok ben onlara lazım gelen mektupları yazarım.”

“Aman amca işi büsbütün karıştırırlar. Akılları hiç ermez biz buradan oraya yetişmeden kızın evine damlarlar. Ne potlar kırarlar, ne çamlar devirirler. Hem ister misin teyzem kapıya dayansın ‘Oğlumuzu baştan çıkarın aşıfte çıksın karşımıza,’ diye direk direk haykırsın. O zaman Keramet’in yapacağı iş, kafasına bir kurşun sıkmaktır vesselam.”

“Sahi, bu haltı karıştırırlar mı karıştırırlar. Ne yapalım?”

“Biz işi onlara çaktırmadan halletmeyi düşündük. Fakat bu yakınlar elimiz pek daraldı. Benim kitaptan umduğum parayı alamadım. Muallimlik için Maarif’e istida verdik –bunu amcadan istemeye karar verdiği paraya karşılık gösterebilmek için uydurmuştu– eylülde tayinimiz takarrür etti. Pederle teyzemin hali malum. İnsana çamurdan çıkacak para verirler mi? Nişan kararlaştırılınca iki ayağımız bir pabuca girdi. Bir atlattık, iki atlattık, neticede başka çare bulamayınca sıçradık sana geldi. Allah razı olsun Zeki Çizer’den. Beni böyle buhranlı zamanlarda yalnız bırakmadı. İşini gücünü hesaplamadan arkama düştü.”

“Arkadaş dediğin böyle olmalı. Zaten görür görmez Zeki Bey oğluma kanım kaynamıştı. Aşk olsun.”

“Şimdi çiftliğe postacı gelmiyor mu, kızdan mektup var ‘Ben gayri seni istemiyorum,’ şeklinde bir haber alacağım diye ödüm kopuyor.”

“Ne de olsa babanın oğlusun Keramet. Bazı tarafların tamamen ona benziyor. O da hiçbir zaman beni birader diye hatırlamadı. Tabii sen de amcanı tanıyamadın. A çocuk, insanın böyle derdi olur da bir mektup yazmaz mı? Buraya kadar gelmeye ne hacet be serseri. Sana istediğin parayı ben göndermez miydim. Korkma cevap ver. Ben tahmininden fazla dünyalık sahibiyim. İşini kaç yüz lira görür?”

“Aman amcacığım, bu lütfunu...”

“Kes, yeter, pısrık herif... Lafı uzatma paradan konuş.”

Bu sözün ciddiyetini anlar anlamaz Zeki’ye de Keramet’e de bir celadet geldi. Amcaya kırdıkları cevizleri, çevirdikleri dolapları bir bir anlattılar.

Amca bey bir taraftan katıla katıla gülüyor, bir taraftan da:

“Olur iş değil, aşk olsun tosunlar. Hakladığınıza memnun oldum sersemleleri. Bravoo... Oh olsun. E, anlatın, arasını kesmeyin. Gülmeye hiç de niyetim yoktu! Kah! Kah! Kah! Define hikâyesi ha! Nur olun. Yahu ben bile yutardım. Dinim Rabbena hakkı için enfes. *Muhammediye*’nin kabından koca plan çıkar da yutulmaz mı? Hey gidi zamane hey! Yahu siz bizi suya götürüp susuz getireceksiniz...”

O akşam karar verildi. Teyzeden koparılan son yüz lira gelir gelmez amca da üç yüz lira katacak. Bizimkiler İstanbul’a atlayıp nişanı yapıvereceklerdi. Amca bey:

“Nişandan sonra gelinimi görmeliyim, beni bu ihtiyar halimde İstanbul’a sürüklemeyin, geçtim baştan çıkarım. Kızcağızı kapıp buraya damlarsınız. Hem ben sana bir şey söyleyeyim mi? Ben burada el elinde kaldım. Koca çiftliğin haline bakın, burada aklı erer, işe sıkı sarılır bir adam bulunsa alimallah cümlemiz Karun oluruz. Sizin hocalık neyinize. Buraya yerleşelim. Elbirliği ile toprağa sarılalım. Ölünceye kadar yetecek bir eser meydana getiririz. Hem toprak işi iyidir. Bir taraftan da kendi mesleğinize çalışırsınız. Evladım Zeki, sen dar-ı dünyada kimsem yok diyordun. İşte sana halisinden bir baba. Sen de Keramet, zaten evladımsın. Kayınvalideyi falan da buraya alırsın. Oradaki konağı elden çıkarırlar, parasını bankaya yatırır. Bir aile reisi haline girersin. Gül gibi geçiniriz.”

Zeki bu işe çoktan razı olmuştu.

İki gün sonra teyzeden yüz lira geldi. Cepte beş yüz liralara ve kalplerinde büyük ümitleri olduğu halde iki delikanlı İzmir'den vapura atıldılar.

İyi kalpli amcayı sahilde gözden kaybedinceye kadar selamladılar. İçleri çok ferahtı. Artık serseri değillerdi. Tutunacak tarafları, güvenecek yerleri vardı. İzmir'e geldikleri ne iyi olmuştu. Meğer amca ne kadar insan, ne kadar büyük kalpli adammış.

Zeki Çizer'le Keramet Eşkin'i bir tek gönül macerası tamamıyla değiştirmişti. Kendi fantezileriyle baş başa yaşadıkça, boş, karanlık, hatta sersem olan iki delikanlı bir genç kıza kazanmak için sarf ettikleri ceht içinde değişmişler, işi olan her insan gibi ciddi, başarılı ve atak olmuşlardı.

Eski hayatlarının tesiri üstlerinden tamamıyla kalkmış olmamakla beraber, büyük bir gayret isteyen tesadüfler, gerek kafaları, gerek duyguları üzerinde müessir olmuş, ilk tuttukları yol pek de yüz ağartıcı sayılmamakla beraber, iyi bir adamın işe insanca müdahalesi her şeyi düzeltmişti.

Semiha'nın karşısında uzun müddet rol kesmeye artık ihtiyaçları yoktu. Hatta imkânları bulduktan sonra içlerine öyle geliyordu ki, genç kıza bütün noksanları itiraf etmiş olsaydılar dahi bir şey çıkmayacaktı. Vapurun güvertesinde ay ışığına bakarken Zeki şöyle söylüyordu:

“Allah, amcadan razı olsun. Ne can adam, ne sevimli insan.”

“Hiç zannetmezdim. Halbuki bizimkiler onu hiç sevmezler. Hep fena herif olduğunu söylerlerdi.”

“İnsanlar hakkında uzaktan uzağa hüküm vermek şüphesiz hatalı.”

“Ne dersin kardeşim, acaba eserlerimizin kâfi derecede takdir görmemesinde de böyle bir hadisenin tesiri yok mu?”

İkisi de uzun uzun düşündüler. Hayatlarında birdenbire vukua gelen değişikliği yadırgamıyorlar. Öyle ya, daha bir hafta evveline kadar eserlerinin noksan tarafı bahsinde en küçük bir imada bulunabiliyorlar mıydı? Bunu akıllarından geçirdikleri, kendi kendilerine itiraf ettikleri zamanı bile hatırlamıyorlar.

Keramet Eşkin, Zeki Çizer'e karşı eserlerinden şüphe ile bahsetsin de öteki itiraz etmesin, ardını arasını kesmeden:

“Biz dâhiyiz.”

“Bizi anlayamıyorlar.”

“Cahil millet.”

“Geri memleket,” diye yumruk sıkmasınlar ha!

İstanbul uzaktan görününce Keramet, Zeki'ye:

“Zeki,” dedi, “içimde dehşetli bir kuvvet var.”

“Benim de.”

“Fakat benim kuvvetim harikulade büyük. Bak neler düşünebiliyorum. Eğer Semiha züppelik ederse, ben İzmir'e gitmem derse... Ben senin ailenin ne vaziyette olduğunu anladım derse... Ne yapacağım biliyor musun?”

“Ne yapacaksın?”

“Pekâlâ hanımefendi diyeceğim, ben benim varlığımı değil yoksulluğumu düşünerek arkadaşım olacak kadına muhtacım. Bugün çok şükür biz kadınlarımızı müreffeh geçindirecek haldeyiz. Fakat yarın bu vaziyetim sarsılabilir. Bunu göze alamayacak küçükhanım bana karı olamaz.”

“Çok haklısın. Aşk olsun Keramet, Bunu her zaman böyle düşünmeliydin. Evvelki fikirlerimiz

aklıma geliyor da, adeta kızarıyorum.”

“Şu anda, ben vaziyetimi ona tamamıyla itiraf edecek kadar cesaret sahibiyim.”

“Pekâlâ olur. Bir sırasını getirince işi açığa vuralım. Koca çiftlik bizi bekliyor. Oldu oldu, olmazsa vız gelir. Toprakla kavgaya gireriz. Çalışmak bizi tedavi eder. Bu gönül macerasını birkaç ayda unutursun. Kendine kafa dengi bir arkadaş bulursun.”

İlk İcraat!

Teyze hanımın nefes darlığı falan yoktu. Teyze sade evhamlı idi. Bu vehmi dolayısıyla kendisini kapmış koyuvermişti. Keramet'in babası da saf adamdı. Evin içinde borusunu öttüremiyordu. Huysuz teyzenin yüzünden hizmetçi dayandıramamışlardı. Evin içi tozdan, topraktan, teyzenin beslediği bir düzine kedinin pisliğinden berbat bir halde idi. Teyze yıkanmaktan korkuyordu. Kim bilir ne zaman ve kim bilir hangi cahil kadın teyzeye:

“Hemşire, nefes darlığının en birinci düşmanı yıkanmaktır. Bizim sizden iyi olmasın, kaç tane ahbabımız bu illete tutulmuşlardı. Sade yıkananlar göçtüler.

Kurşuncu Halime'nin kızı Ayşe'ye bu maraz geldiği zaman ‘Yıkanma’ dediler. Tam on beş senedir su yüzü görmedi turp gibi yaşıyor.”

İşte bu telkine teyze de kapılmış, teyze de belki on senedir su yüzü görmemişti. Sırtındaki entariler, renkten renge girdiği halde değiştirmez, “Nefes darlığım tutarsa iyi gelir, birebirdir” diye boynuna bir sicimle astığı kuru ekmek dilimini yanından ayırmazdı.

Keramet bütün para meseleleri içinde bir de bu derdi düşünüyordu. Teyze hanım ve evin içi bu halde iken nişandan sonra Semiha eve gelmek isterse ne halt edecekti?

Ev, eski bir konak yavrusu idi ama sağlamdı. Şöyle bir derlenip toparlansa daha tamir istemeden oldukça kalabalık bir aileyi pekâlâ barındırabilirdi.

Keramet'in annesinden kalan eşyalar, dikkatle naftalinlenmiş olarak saklanıyordu. Teyze yola getirilse, bir elinden iş gelir, güçlü kuvvetli hizmetçi bulunsa, ev bir haftada misafir ağırlayacak hale sokulabilirdi.

İzmir'e gitmeden evvel bu lüzumlu aile inkılabını hatta tasavvur bile edemeyen Keramet, bir parça teyzesiyle babasının kendisine karşı duydukları marazi sevgiye, bir parça da babacan amcasından aldığı ümide güvenerek, evvela bu işi başarmak inadıyla İstanbul rıhtımına ayak bastı ve Zeki ile beraber otomobile atlayarak kapıya dayandı. Otomobilin gürültüsüne teyze ile peder seğirttiler. Sarmaş dolaş olunduktan sonra ilk sual tabii:

“Buldun mu?” oldu. Keramet hiç istifini bozmadan:

“Evet,” dedi, “fakat defineyi bir tarafa bırakarak ondan daha ciddi bir meseleyi konuşacağız!”

İki ihtiyar:

“Ne demek, defineden daha ciddi bir mesele olabilir miymiş?” diye söze girişmeye davranınca, Keramet onları susturdu:

“Bana bak teyze, sen de dinle baba,” dedi. “Ben bu halimizi beğenmiyorum. Amcamla uzun boylu konuştuk. Siz haksızsınız. Amcam dünyanın en temiz adamı.”

“Ne diyor?”

“Bu da nesi, sen onu bilmezsin.”

“Biliyorum. Ben de biliyorum, arkadaşım Zeki de biliyor.”

“Orası sizin olsun, sen define işini naklet.”

“Sıra oraya da gelecek. Fakat bugünden itibaren bu evi düzeltmeye başlayacağız. Öğleden sonra teyzemi doktora götüreceğim.”

“Ne münasebet, delinin zoruna bak. Benim doktorla ne alışverişim var?”

“Sen ya hastasın, ya değilsin, hasta isen tedavi çarelerine bakalım, değilsen şöyle bir kendine gel, nedir bu odaların pisliği, nedir senin bu hırpani halin. Ben evime iki ahbab çağırıyorum. Konu komşu pis insanlardan bahsederken bizi misal getiriyor.”

“Sana ne oldu böyle Keramet?”

“Baba, rica ederim, sen de bir erkek gibi bana yardım edeceğine teyzeme uyuyorsun. Bu ev temizlenecek, teyzem tedavi edilecek. Zaten turp gibi kadın, bir kere yıkansa büsbütün açılacak, tam sıhhatli bir hale gelecek.”

“Ne diyorsun, yıkanmak mı? Ben aklımı oynatmadım.”

“Ben de senin aklını oynatmadığına eminim. Şimdi beni dinleyin. Bu sözlerim yerine getirilmezse bir daha yüzümü göremezsiniz. Benim divanelerle uğraşacak vaktim yok. Evvela evleneceğim, sonra karımı, ailemi geçindirmek için çalışacağım. Nasıl işinize gelirse...”

Bu çok kati sözlerin şaşkınlığı pek az sürdü. Teyze hanım defineyi, define uğruna verdiği paraları hep unutmuş, can kaygısıyla sevgili yeğenini kaybetmek korkusuna düşmüştü. Peder büsbütün aptallaşmış bulunuyordu. İşte Keramet bu büyük şaşkınlığı çok iyi kullandı. Öğleden sonra Zeki ile beraber doktora götürdüler. Doktor kısa bir muayeneden sonra:

“Hanımın hiçbir şeyi yok. Bütün hastalığı evham. Bütün mesuliyeti üstüme alıyorum. İsterseniz senet veririm, yıkanırsa büsbütün ferahlar, kendine gelir,” deyince teyze hanım yeniden dünyaya gelmişe döndü. Bu kuvvetli telkin o andaki şaşkın asabına çok iyi, çok müspet bir tesir yapmıştı. Hele ‘Şimdi tıkanıp öleceğim, nerede ise nefesim kesilecek’ korkusu da dağılınca bambaşka bir kadın oldu.

Hamamdan dönünce, uzun süren bir hafıza za’fından sonra aklını başına alan insanlar gibi evin halinden kendisi de utandı. O geceyi o pis evde nasıl geçirdiğini sormayın. Ertesi akşam sandıklar açılmış, mobilyalar tanzim edilmiş, camlar, aynalar silinmiş, mutfak, taşlık yıkanmış, işe yaramayan, temizlenmesine imkân olmayan öteberi yakılmış, kediler uzak semtlere atılmıştı.

Hayata muayyen ve kuvvetli bir bağla bağlanıvermiş olan iki delikanlıya bu ilk adımın muvaffakiyeti büyük bir cesaret ve azim vermişti. O gün Necati’yi buldular. Daha ilk cümlelerde Necati vaziyetin çok iyi bir şekilde değiştiğini anladı.

“Bravo arkadaşlar,” dedi, “amca bey dünyalar durdukça var olsun.”

* * *

İki gün sonra Semiha ile arkadaşı Necla Taksim’e geldiler. Keramet ile Zeki de orada onları bekliyorlardı. Hep beraber Necati’nin arabasına doldular. Büyük bir neşe içinde bentlere gittiler. Yolda aldıkları yiyecekleri genç kızlar hazırladıktan sonra bir taraftan içmeye bir taraftan da konuşmaya başladılar.

Semiha da, Keramet’le Zeki’nin değişikliğini fark etmişti. Hiçbiri nişan ziyafeti meselesinden söz açmıyordu.

Bir aralık Necla ile Zeki karşıdaki tepeye çıkmak fikrine düşerek masadan ayrıldılar. İşte o zaman Necati:

“Şu sizin işi bir konuşsak,” dedi, “hazır yalnız kaldık.”

Yüzü gülüyordu ama sesi ciddi idi. Semiha’ya dönerek bütün samimiyetiyle:

“Yengeciğim,” diye devam etti, “bana vaat ettiğin gibi uğraşmana hacet kalmadı. İşte ümitsiz, bir

fikre ve bir işe bağlı olmayan adam değışti. Olmasını istediğimiz hale geldi. Bu neden bu kadar çabuk deme. Bunu sakın gayritabii de görme. Keramet seni kazanmak için içinde bulunduğu imkânlardan istifade etmeyi düşünmekten başka ne yapabiliirdi. Halbuki bu imkânlar hem ömürsüz, hem de kötü idiler. O, bunu kestiriyordu ama başka çıkar yol bulamıyordu. Senin için teyzesini...”

Keramet atıldı:

“Ne yapıyorsun Necati?”

Necati arkadaşının omzunu dostça okşayarak:

“Tekrar ediyorum iki gözüm,” dedi, “Semiha Hanım yengemize siz İzmir’de iken uzun uzun anlattığım hikâyeyi şuracıkta hülâsa ediveriyorum.”

“Demek her şeyi biliyorsun Semiha!”

“Evet, Keramet, benim için ne kadar fedakârlık yapabileceğini artık biliyorum. Münasebetimiz basit bir oyunla başladı. Bu oyun bütün hayat seyrince böyle sürüp gidemezdi ki... Elbet bir gün bir ucundan açılacak, bir köşeden ciddiyete dönecekti. Necati arkadaş bunu senden daha evvel sezdi. Sen bugün bütün bu sözleri değışmiş bir adam olduğun için böyle soğukkanlılıkla dinliyorsun, evvelki Keramet olsaydın şüphesiz sana bunu şimdilik açmayacak, oyununu yutmuş görünerek daha münasip fırsatlar gözleyecektik.

Necati sizinle konuştuktan sonra beni buldu, müjdeyi verdi.”

“Demek Semiha, evvelce de bütün zavallılığımın rağmen beni takip etmeyi kabul ettin.”

“Tabii, çünkü seni seviyordum. Senin, esas itibarıyla kötü bir insan olmadığını, üstünde uğraşıldığı takdirde müspet bir adam haline geleceğini sezmiştim. Bu işte Necati sana da, bana da büyük bir dostluk gösterdi. Maamafih işin böyle bitmesi benim için daha şık. Düşün bir kere nihayet senin hatalarını düzeltmek için Necati kadar benim de emeğim geçecekti. Halbuki kendi tutuşumla düzelttiğim bir sevgili ne de olsa...”

“Anlıyorum Semiha...”

“Bunları geçelim arkadaşlar.”

“Hakkın var Necati. Yalnız sana bir şey soracağım. Artık çok eski ve çok utanılacak bir hatıra gibi düşündüğüm o halimde bile benim iyi taraflarım olduğunu, eğer mecrayı bulursam düzeleceğimi nereden anlamıştın?”

“Basit, kardeşim, insanları ve hadiseleri etrafıyla görmeyi bilmeli. Bir adam neden serserileşir, niçin müspet olmaz? Çünkü ya hiç güvenecek tarafı, sarılacak mesuliyetli işleri, verecek eseri yoktur yahut da tamamıyla ters işlere girmiş, muhitini, meşgalesini şaşırmıştır. Bu iki şekilde de o adam derbeder, havai, kendi içine mahpus, fikirsiz ve idealsiz kalmaya ve yavaş yavaş bedbin, hodgâm, huysuz, hatta ahlâksız olmaya mahkûmdur.

Sen bu yolda idin. Belki iyi şairdin, fakat hitap ettiğin muayyen bir kütle yoktu. Bunu aramayı, bulmayı sana öğretmemişlerdi. Muayyen kütlelere hitap etmeyen adamlar kendi fantezilerini yazarlar. Günlük hislerinin esiridirler. Halbuki kütle bütün ilerleyişi, bütün kıvılcığı, bütün düşüncesiyle kendi sanatkârını yaratır. Kütle sanatkârı, saçmalamamaya, hitap ettiği, hislerini terennüm ettiği kütleyi kaybetmemeye mecburdur. Bu suretle yavaş yavaş şahsi hislerini, fantezilerini ayarlar, onları kendisini tutan kütlelerin hislerine, fikirlerine, heyecanlarına uydurur. Bu suretle saçmalamaktan kurtulur.”

“Haklısın.”

“Sonra insanın muayyen bir hedefi, bir zafer isteyen ideali olursa onu kazanmak için müspet işlere, şerefli teşebbüslere girer. İşte sen kütleden evvel bu hedefi buldun. Bu kazanılacak hedef Semiha idi.”

“Ne doğru!”

“Semiha ile bunları birer birer konuştuk. O bana paşa kızlığı yapmadı. Bir şoför parçasının ukalalığı bunlar demedi. Seni seviyordu. Müspet ve maddi tarafları çok kuvvetli idi. Hele maceraya da düşküdü. Fakat bunu fikirsiz, macera için macera şeklinde alma. Bir iyi kumaştan işe yarar bir varlık çıkarmaya çalışmak... İşte biz buna macera dedik.

Fakat ümitsiz, yolsuz, hedefsiz Keramet’i bir İzmir seyahatiyle oradaki yeni vaziyet kurtardı. İzmir’deki amca sana, iş, yol, hedef gösterdi. Sen kazanmak istediğin kıymetli defineyi müspet yollardan yürüyerek elde edeceğini gördün. Hayal hakikat olabilirdi. Bu sana cesaret, nefesine itimat verdi. İşe ondan başladın muvaffak da oldun. Binaenaleyh şimdi bizi çok sakın, biraz minnet ve biraz da sevgi ile dinlemenin sebebi de burada...”

“Görüyorsun ya, Keramet, Necati senden daha müspet okumuş, kafasını senden daha müspet şeyler üzerinde yormuş. Beni de, seni de kurtaran odur. Artık nişan meselesini kökünden çıkaralım. Şöyle aile arasında bir küçük toplantı, bir dost ve akraba birleşmesi olsun. Nikâhı da en kısa zamanda hallederiz. Amcanın çiftliği, Avrupa’da geçecek balayından daha iyi bir muhittir bizim için. Necati’nin bu hususta güzel düşünceleri var. Arabasını satacak bir traktör alacak, Kuşçuşmaz Çiftliği’ne o da bizimle beraber gelecek.”

“Ne diyorsun Semiha, bu kadar etraflı bir saadete inanamıyorum.”

Necati yapmacık bir hiddetle söylendi:

“Ah, hep bu realitelere göz yummak, hep bu şüphecilik, ben var mıyım, ya yoksam, belki varım, belki yok... diye saçmalamak.”

“Sorma birader, kırk yıllık Yani bir anda Kâni olabilir mi? Bu kadarcık acemiliği de bağışla. Şimdi daha kuvvetli olduk.”

“Haydi öyle olsun. Kaldırın kadehleri, haydi Semiha Yenge. Hey sana söylüyorum hatun, sana, bu bir intikam alıştı. Seni otomobille kaçırdırken ‘Ben senin neden yengen oluyormuşum. Delinin zoruna bak,’ lafını ben adamın yanına kâr bırakır mıyım? Şimdi de nazlansana, işi paşa kızlığına döküp hırçınlaşsana... Haydi. Sen nereye daldın şair, vazgeç şu huyundan be yahu!”

“Dur Necati, dur. Bakın hele bizim Zeki ile Necla’nın gelişine... Sakın yeni bir müjde olmasın. Zeki’yi ben hiçbir gün böyle parıl parıl görmemiştim. Baksanıza bir kere, nerede ise ayakları yere değmiyor diyeceğim!”

Hakikaten Necla ile Zeki el ele vermiş de adeta koşuyorlardı. Soluk soluğa yaklaşınca Necati seslendi:

“Ne oldu arkadaşlar, ormanda önünüze kurt mu çıktı?”

Zeki bir insanın azami bahtiyarlığıyla cevabı yapıştırdı:

“Gözünü aç Necati,” diye güyledi. “Zeki nişanlısını kurda değil, devlere kaptırmaz. Dostlardan başka önüme çıkanın vay haline.”

Semiha gülerek:

“Vay, bizden habersiz mi Necla?” diye sordu.

“Ne bileyim kardeş, boş bulundum galiba. Bir şeyler söylüyordu, peki, kabul ediyorum

deyivermişim.”

Necati yine atıldı:

“Ah şu kadınlar. En dikkatli, en candan dinledikleri, en çok alâkadar olduklara şeylere karşı işte böyledirler. Sizden doğru bir söz beklemenin imkânı yok ki...”

Zeki, saadetini anlatmaya başladı:

“Kabul etti. Hem de nasıl... Öyle bahtiyarım ki Keramet. Beraber İzmir’e.”

Sözünü birdenbire kesti. Yüzü kıpkırmızı olmuştu. O zaman Keramet:

“Otur da sözünü bitir,” diye cesaret verdi, “beraber İzmir’e, çiftliğe gitmeyi de kabul etti öyle mi? Teşekkür ederiz Necla. Al Necati, sana bir yenge daha!”

Necati kadehini kaldırdı:

“Semiha Yenge,” dedi, “hatırlıyor musun o heyecanlı kız kaçırma gününde bana aşk çetesi şimdiye kadar hiç kız kaçırdı mı diye sormuştun da ben de ‘Siftah senden bereketi Allah’tan’ demiştim. Görüyorsun ya, siftahınız uğurlu imiş. Darısı benim başıma.”

“Yine sen haklı çıktın Necati, fakat korkma, çeteye biz de girdikten sonra İzmir’de senin için kaçıramayacağımız kız yoktur.”

“Bütün güvendiğim de o zaten, yoksa şimdiye kadar çoktan kederlenir, ağlamaya başlardım.”

Erkekler kadehleri kaldırdılar. Kızlar bira bardaklarını yuvarladılar.

Çifte nişan ziyafeti pek samimi oldu. Sade aile erkânı hazır bulundular. Amca, bütün ısrarlara rağmen İzmir’den ayrılmadı. Gönderdiği cevapta:

“Yahu, siz çıldırdınız mı, beni İstanbul paklar mı? Hem yağma mı var? Bir nişan ziyafetine çocuk mu kandırıyorsunuz? Nişan sizin, düğün benim. Düğünü burada yapacağız. Davulsuz, zurnasız, yağlı güreşsiz, ciritsiz, koşusuz düğün nerede görülmüş? Hem çifte çifte evlat evlendireceğim, hem de bir odaya tıklıp afakanlı olacağım ha, avcunuzu yalayın,” diyordu.

İstanbul’daki işleri çabucak tasfiye ettiler. Necla’nın dul bir anneden başka kimsesi yoktu. Zeki dersenez daha yalnız, daha ağaç dalından düşme idi. Semiha eşyanın bir kısmını ayırarak diğerlerini sattı. Nişantaşı’ndaki eve münasip bir kiracı bulundu. İdaresi, baba dostu olan avukata bırakıldı. Teyze ile peder şimdilik İstanbul’da kalıyorlardı. Fakat düğüne muhakkak yetişeceklerdi. Oturdukları eve çok iyi fiyatla bir talip zuhur etmişti. Teyzenin niyeti ev parasıyla –artık mevcut olduğunu gizlemediği– Emniyet Sandığı mevduatını birleştirip Şişli’deki arsaya bir apartman yavrusu çıkmaktı. Fakat bu işin düğünden sonraya tehiri ekseriyetle münasip görüldü. Sade ev satılacak, parası Emniyet Sandığı’na yatırılacaktı. Zeki Çizer’in mahir bir mimar olmadığı da bu arada meydana çıktığı için teyze başının çaresine başka tarafta bakacağını söyledi. Fakat Zeki’yi, kendisini kandırdığı için oturacağı daireyi boyamaya mahkûm etti.

Ve bir sabah Semiha, Keramet, Necla, Zeki ve kızların analarıyla Necati, İzmir vapuruna bindiler. Necati otomobilini iyi bir fiyata satmış, mükemmel bir traktör almıştı. Çiftlikte makine ile çalışmayı kararlaştırmışlar, Amca beyle mektuplaşarak bunun pek mükemmel olacağını anlamışlardı.

Güvertede Necati’nin traktörünü göz hapsine alan bir köşeye şezlongları koymuşlar, yan yana uzanmışlardı.

Hava çok güzeldi. Marmara Denizi mat bir ayna gibi dümdüz. Tâ uzaklarda hafif bir sis var. Ve bu hafif sisin arkasında Uludağ’ın bembeyaz tepesi parlıyor.

Delikanlılarımızın hepsi bahtiyardır. İçlerinde yeni bir hayata atıldıklarını, birbirlerine omuz vererek çalışıp muvaffak olacaklarını anlamış insanların bahtiyarlığını duyuyorlar. Necati sükûtu bozdu:

“Amca beyin telgraf direği merakını aradan çıkarayım da hazreti benim traktöre makinist yamağı nasbedeyim diyorum,” dedi. Zeki:

“A, hiç olur mu Necati kardeş, Amca bizim baştacımız,” diye karşılık verdi.

“Baştacı da ne demek, tepemize bir de taç geçirme.”

Amca kafileyi çiftliğin cümle kapısında karşıladı. İhtiyarın gözlerinde büyük bir sevincin parıltısı görünüyordu. Kadınlarla tokalaştı. Genç kızların alnını öptü. Üç delikanlıyı ayrı ayrı kucakladı. Keramet anneleri takdim ettikten sonra kızları göstererek:

“İşte amca,” dedi, “define planımız sayesinde keşfettiğimiz büyük hazineler. Sana gelinlerini takdim ediyorum. Semiha Keramet ile Necla Zeki. Bu da canımız ciğerimiz, sabıkan şoför, elyevm traktörcü Necati Usta.”

Akşam oluyordu. Göz alabildiğine uzanan arazinin pek azı işlenmişti. Biçilmiş tarlaların ortasında öbek öbek duran yığınlar akşam güneşiyle kızışmışlardı. Fakat ihtiyar amcanın el yetiştiremediği yüzlerce dönüm arazi yabani otlar altında insan emeği bekliyordu. Necati, insanı sakın fakat çalışkan yapan bu manzaraya bakarak her zamanki neşesi ve kalenderliği ile haykırdı.

“Toprak ana, dayan! Seninle kavgamız var. Definelerini yağma etmek için biz toprak adamları hücumu geçiyoruz.”

Ve çiftliğin avlusunda yepyeni ve taptaze duran traktöre dönerek güldü:

“Değil mi yoldaş?”

Karikatür, (71-83), 8 Mayıs-31 Temmuz 1937

Küçük Sözlük

–A–

aktüizdivac : Evlilik sözü.

alelusul : Kurallara uygun olarak.

âlicenaplık : Cömertlik.

avni : Yardımla.

–B-C–

bertaf : Bir yana atma.

biteviye : Sürekli.

bon peyyör : Çok kazanan.

bon : Çok.

ceht : Çalışma, gayret, çaba.

celadet : Kahramanlık.

–D-E–

derd-i derun : Derin dert.

dildâde : Gönül vermiş, âşık.

elyevm : Bugün.

endazedelemek : Dengelemek.

esericedit : Bir tür kağıt. Kağıdın başında Arap harfleriyle ve soğuk damgayla esericedit yazılı olduğu için bu adı almıştır.

evamir : Emirler.

–F-G–

faş etmek : Açığa çıkarmak, duyurmak.

feraset : Anlayış, sezgi.

giribân : Yaka.

günah-ı kebair : Büyük günahlar.

güsayiş : Ferahlık, açıklık.

–H-İ–

halisüddem : Safkan.

hatt-ı münhani : Eğri çizgi.

hatt-ı münkesir : Kırık çizgi.

hecin : İki hörgüçlü ve hızlı koşan bir deve türü.

hisse-i şâyia : Hissedarların bölünmemiş mallardaki hisseleri.

hüsnü idare : İyi idare.

iktiza etmek : Gerekmek.

iptidai : İlkokul.

–M–

mahir : Usta.

makule : Akla uygun.

menend : Benzer, eş.

menşur : Prizma.

mevdu : Emanet edilmiş, verilmiş.

mikâp : Küp.

muhammen : Sanılan.

muntazır : Bekleyen, hazır.

muşta : Tarak.

mümanaat : Engelleme.

müreffehen : Rahat ve bolluk içinde olarak.

müseddes : Altıgen.

müselles : Üçgen.

müstakim : Doğru.

müstebit : Uzak tutan, uzak gören.

müteaddit : Birçok.

mütekait : Emekli.

–N-O–

namus-ı mücessem : Çok namuslu.

nasbetmek : Tayin etmek.

nevzuhur : Yeni çıkma.

obüs : Kısa namlulu top.

–P-R-S–

pan yapmak : Arıza yapmak.

paröl donör : Şeref sözü.

pentür : Ressamlık.

pertav etmek : Atılmak.

pirava : Bravo.

refika-i hayat : Hayat arkadaşı, eş.

ricat hattı : Geri çekilme yolu.

rikkat : Acıma, merhamet.

sabıkan : Bundan önce.

serlevha : Başlık.

şümullu : Kapsamlı.

–T–

tahayyülât : Hayalde canlandırma.

tahrirat : Yazışmalar.

taht-ı tasarrufum : Tasarrufum altında.

takarrür etmek : Karar vermek.

tavzih : Açıklama.

tespit etmek : Sağlamca yerleştirmek.

–U-V–

umur-ı hususu : Özel işler.

vabeste :e bağlı.

varidat : Gelir.

vâsıl olmak : Ulaşmak.